

Škofja Loka

dz 0

MOZAIK

2016

070.489(497.4Zelezniki)

120160222,3

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

COBISS c

MOZAIK

3

Letnik 36
Julij 2016

ustvarjamo gibanje

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

Pisarna, projektna pisarna
Stresalniki
Novozaposleni
Za 80 let spominov

Glasiło podjetja DOMEL

In že smo v juliju. Toplo vreme nas opozarja, da smo v času zasluženih dopustov. Za nami je že prva polovica leta, ki je bila izredno pestra in intenzivna, pa tudi v prihodnjih mesecih ne bo nič drugače. Nekateri boste Mozaik prebirali že pred dopustom, nekateri po prihodu z dopusta. Ali pa mogoče celo na plaži, v senci, ob vonju borovcev in zvokih škrlatov.

Romana Lotrič
Glavna urednica

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
Izbran najboljši dosežek TPM – skupine	5
Pisarna, projektna pisarna	6
Metodo 5S smo začeli uvajati v pisarne	7
Stresalniki	8
TPM skupina ML8 – nagradni izlet na Vodiško planino	10
Novozaposleni	11
12 navad zdravih ljudi	15
Čiščenje računalnika	16
Balinarsko društvo Lokateks Trata	17
Osemdeset let spominov	18
Popotniški spomini	19
Kdor poje, slabo ne misli	21
Palma de Mallorca	22
Masaža, tisočkrat slišana beseda	25
Državni prvak v downhill-u	26
Poletna nagradna križanka	27

Za poletno številko smo pripravili pestro izbiro prispevkov od tu in tam. Projekti so kot rojstni list, ki ga dobimo od rojstvu. V Domelu so doma v projektni pisarni, kjer skrbijo zanje skozi celoten proces. Predstavljamo drugi del palete proizvodov iz Poslovne enote Laboratorijski sistemi. Metodo 5S smo začeli uvajati tudi v pisarne. Nadaljujemo s predstavitvijo novozaposlenih sodelavcev.

V zadnjih dveh mesecih smo v našem ožjem in širšem okolju pričali odličnim rezultatom. Pohvalimo se lahko z evropskimi podprvaki v balinanju in državnim prvakom v downhill-u.

Pišemo o pevskem zboru Domel, o tisočkrat slišani besedi masaža ter predstavljamo intervju z našima upokojevcema.

Za konec še nekaj popotniških utrinkov s Palme de Mallorce ter seveda poletna križanka.

Uredniški odbor vam želi lepe in prijazne počitniške dni. Naj vam oddih poživi telo in duha, pozitivna energija in dobra volja pa naj vas spremljata na vseh poteh.

Uredniški odbor

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinskih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.
naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 173, fax: 04 51 17 106, e-mail: ales.markelj@domel.com

Odgovorni urednik: Aleš Markelj

Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Barbara Bertoncelj, Barbara Debeljak, Nataša Dolenec, Nina Drol, Anita Habjan, Danica Jelenc, Štefka Jeram, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Andrej Šuštar, Marija Demšar, Blaž Benedik, Matej Galjot, Roman Megušar

Foto: Barbara Debeljak, Anita Habjan, Štefka Jeram, Simon Lotrič, Robert Mesec, Rado Lenkič, Nina Drol, Matej Galjot, Klemen Humar, Danica Mohorič, osebni arhiv Marija-Demšar, osebni arhiv Petra Nartnik, osebni arhiv Silvo Korošak, osebni arhiv Lado in Mici Koblar, arhiv MePZ Domel, arhiv Domel;

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;
Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2016, Številka 3; Letnik 36; Izvodov: 1850
Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

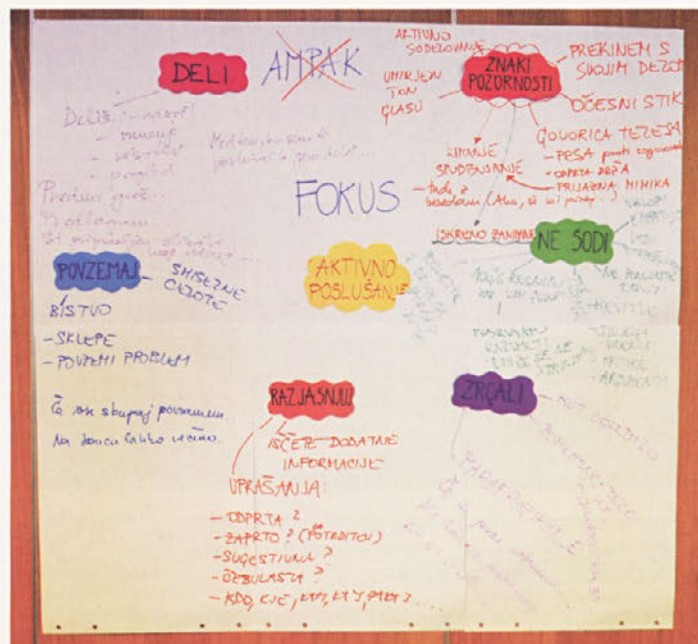
Na naslovnici: Poletni motiv,
(foto Barbara Debeljak)

Rezultati poslovanja prve polovice leta so dobri in boljši, kot smo načrtovali. Obseg prodaje se je v primerjavi z lanskim letom povečal za več kot 20 odstotkov. Največja rast je na novih programih. Projekti, v katere smo vlagali v preteklih letih, sedaj prispevajo k obsegu prodaje in tudi rezultatu. V desetih letih je delež programa sesalnih enot padel z 81 na 48 odstotkov, vključno s proizvodnjo na Kitajskem. Delež prodaje za avtomobilsko industrijo znaša že 18 odstotkov. Določeni projekti so v življenjskem ciklu max. obsegov prodaje, zato teče vrsta projektov na vseh programih za nadaljnjo rast, z inovativnimi rešitvami, ki so prilagojene pričakovanjem in zahtevam naših kupcev ter za optimiranje stroškov in povečanje konkurenčnosti.

Jožica Rejec
Direktorica - CEO

Želim vam prijetne dopustniške dni in da bi gledali s srcem, kjerkoli že boste, in videli lepe stvari v vas in okrog vas...

Andrej Šuštar

Srečanje ob odhodu v pokoj

V začetku maja smo v podjetju pripravili srečanje z zaposlenimi, ki so v preteklem letu zaključili svoje delovne kariere.

Predsednica uprave dr. Jožica Rejec se jim je zahvalila za njihovo dosedanje delo, vložen trud ter izkazano pripadnost pri razvoju in rasti našega podjetja v preteklem obdobju. Vsem sveže upokojenim sodelavcem pa želimo, da jih presežki spremljajo tudi v tretjem življenjskem obdobju.

Akademiki smo

Akaderske aktivnosti je zaključila tudi druga generacija Domelove akademije. Štiri projektne skupine smo se trudile okrog štirih od vodstva izbranih tem, in sicer: kako izboljšati izkoristek režijskih služb, kako prenesti znanje in čim bolj vpeljati v delo novo zaposlene, kako bo potekal nadaljnji razvoj avtomobilskega programa v Domelu in kakšna je vizija za Domel v l. 2030.

Od oktobra lani smo se dobivali v okviru projektov timov in raziskovali vsak na svojem področju ter v juniju te raziskave pripeljali do konca. Vmes so potekala tudi tematska izobraževanja iz vsebin, ki so sicer koristne za projektno delo ali za delo nasploh. Rezultate projektov smo predstavili upravi na slovesnem zaključku Domelove akademije na Brdu pri Kranju.

Domelova ekipa na dm teku in teku štirih mostov

V Domelu dajemo velik poudarek raznim oblikam rekreacije in jih seveda tudi podpiramo. Ena izmed njih je tudi tek, ki postaja vedno bolj priljubljen.

Konec maja se je 37 naših zaposlenih udeležilo 11. DM teka za ženske. Spremljal jih je čudovit sončni dan, poln smeha in zabave.

Na nočnem Teku štirih mostov, ki je potekal 12. junija, sicer vreme ni bilo tako lepo a to ni pokvarilo razpoloženja in zabave. Razdaljo je preteklo 33 naših zaposlenih.

Vsem čestitamo za odlične rezultate.

Najprej nam je bilo povedano nekaj, kar si moramo zapomniti v zvezi z aktivnim poslušanjem, kajti danes velikokrat poslušamo, vendar ne slišimo. Potem so sledile predstavitve vseh štirih projektov in nato slovesna podelitev priznanj o uspešno zaključenem izobraževanju v okviru Domelove akademije.

Sledila je team building delavnica – vse štiri skupine in vodstvo smo na koncu dihal kot eden, geslo, ki smo ga morali odkriti, je bilo namreč »timsko delo« ...

Prijetno razpoloženi smo dogodek na Brdu zaključili z odlično pripravljenim kosilom in se z novo pridobljeno izkušnjo vrnili v »vsakdan«, kjer se nam bo delo v okviru projektov najbrž šele začelo.

Nagradni izlet Domelovega natečaja

V četrtek, 23. 6. 2016, smo vsi nagrajenci likovno-literarnega Domelovega natečaja Kovina spleta čipko od plavža do Domela odšli na nagradni izlet, ki ga nam je podarilo podjetje Domel.

Učenci od 1. do 5. razreda smo odšli v doživljajski park Vulkanija na Goričkem, v kraju Grad, učenci predmetne stopnje pa v pustolovski park Geoss.

V Vulkanijo smo se odpravili že ob 6. uri, saj nas je čakalo kar nekaj ur vožnje. Ko smo prispeli, smo si ogledali Vulkanijo in muzej zraven nje. V doživljajskem parku smo izvedeli veliko zanimivega o vulkanih. Verjetno vas zanima, zakaj je doživljajski park na temo vulkanov. Zato, ker je na Goričkem včasih bruhal čisto pravi vulkan. Skozi Vulkanijo nas je popeljal krtek Oli, ki je maskota Vulkanije. Z njim smo vulkane spoznali skozi sliko, besedo, kratek film ter z igrami. Po Vulkaniji smo »lezli skozi vulkanske rove do središča Zemlje«, potem »pa nas je krtek Oli s svojim vlakom odpeljal na površje«. Ogledali smo si tudi 3D stereoskopski film, ki govori o nastanku vesolja in pa vse do geološke zgradbe Goriškega.

Po ogledu smo se z novimi spomini in vtisi veselili prihoda domov, da bi staršem povedali, kaj vse smo doživeli, in jih seveda navdušili za čimprejšnji družinski izlet v Vulkanijo.

Učenci predmetne stopnje smo imeli krajšo pot, zato smo se odpravili iz Železnikov ob 8. uri, saj je do Litije oz. Vač le ura in pol vožnje. V pustolovskem parku smo najprej imeli čas za malico, nato pa smo si nadeli pasove in imeli krajše inštrukcije o samovarovanju. Potem smo splezali med krošnje. Na voljo smo imeli pet različno težkih prog. Nekateri so najprej izbrali lažje, nekateri pa so se že kar na začetku podali na zahtevnejše proge. Visoko med krošnjami dreves smo plezali, hodili po vrvi, se spuščali po jeklenicah, premagovali mreže, nekje celo stopili na rolko, ... Na voljo smo imeli tri ure, ki so zelo hitro minile. Utrujeni in polni adrenalina smo sedli v avtobus in si povedali doživetja. V Železnike smo prispeli ob 15.00.

Za izlet se vsi najlepše zahvaljujemo tovarni Domel. Nagradni izlet nam bo za vedno ostal v lepem spominu.

David Šuštar in Manca Tolar, OŠ Železniki

IZBRAN

NAJBOLJŠI DOSEŽEK TPM-SKUPINE

Barbara Benedičič

V mesecu maju je potekal drugi izbor za najdosežek TPM-skupine. Zajeli smo dosežke od februarja do maja 2016.

Odločitev je bila težka, zavidljivih dosežkov je bilo veliko. Izbrali in posebej nagradili smo SMED-delavnico skupine EC747, ki je bila izvedena v januarju in katere potek je bil objavljen v prejšnji številki Mozaika.

Skupina EC747 je s pomočjo metode SMED skrajšala čas menjav za približno 40 odstotkov. Za izvedbo delavnice so se odločili zaradi velikega števila menjav, ki so pomenile kar 50 odstotkov vseh zastojev.

Z izvedeno delavnico je skupina zelo olajšala delo zaposlenim na statorski liniji, saj so z nakupom vozička in reorganizacijo delovnih pripomočkov zmanjšali logistične težave in skrajšali same čase menjav. Po dveh mesecih rednega spremljanja časov menjav se kaže, da je bila delavnica res uspešna.

Podelitev je potekala 27.5.2016 v veliki sejni sobi. Udeležili so se je vsi člani skupine, sodelavci, ki so pomagali pri izvedbi delavnice, vodje ter direktor oddelka APEC, g. Aljoša Močnik. Nagrade je podelil g. Zvone Torkar, direktor Domela.

Izbrane dosežke po mesecih lahko spremljate na TPM-oglasnih deskah ob vhodih.

Lean pisarna čestita TPM-skupini EC747 za dosežek in prejeto nagrado.

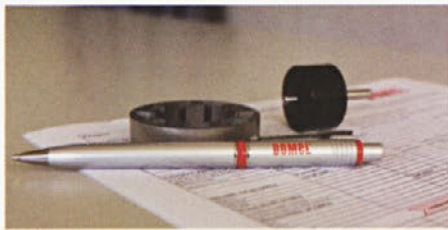
PISARNA,

PROJEKтна PISARNA ...

Tadeja Bergant

Kaj so projekti, smo že razlagali. Tudi v Mozaiku. Kje pa so doma projekti? Ja, kje drugje kot v projektni pisarni. Od njihovega rojstva, ko dobijo »rojstni list« (podpisana Mapa projekta), preko njihove rasti in razvoja do njihovega konca in še potem so »pospravljeni« v projektni pisarni. Tam se trudimo lepo skrbeti zanje. Skrbniki projektov so projektni vodje, zaposleni v projektni pisarni. Pa ne samo tisti, ki sedijo v tem prostoru, za projekte skrbijo (lahko) tudi projektni vodje, ki tega sicer profesionalno ne počnejo, so pa lahko določeni kot vodje določenega projekta za čas trajanja tega projekta.

Začelo se je pred osmimi leti, ko je vodstvo prišlo na idejo, da bi se lahko projektov v Domelu lotili malce bolj usmerjeno, kot se je to delalo do takrat. Takrat se je temu delu razvoja reklo enostavno »projekti«. Na začetku sem bila v tem delu edina in sem se ukvarjala s postavitvijo organizacije dela v tem »oddelku«. Nekaj osnovnih smernic je sicer že obstajalo, kar sem uporabila za osnovo, ki sem jo nadgradila – nastal je nekakšen poslovnik projektnega vodenja v obliki organizacijskega predpisa. Vzporedno sem tudi »testirala« predpisano teorijo »na projektu (razvoj sesalne enote za Philips 464). Počasi se je oddelek kot tak začel širiti in trenutno projekte v Domelu vodimo štirje »poklicni« projektni vodje poleg ostalih »poklicanih« za to vlogo. Projekti se zdaj vodijo v okviru razvoja v oddelku imenovanem projektna pisarna. Imamo »svoj« prostor – ravno minevajo štiri leta, odkar smo v njem. V tem prostoru so sicer tudi sodelavci z drugih področij, a se prostor ne glede na to imenuje projektna pisarna (v »razvojnem nadstropju«).

Projektni vodje v projektni pisarni (in tisti, ki tam niso) torej po enotnem principu vodimo razvojne projekte v Domelu. Vloge projektne pisarne so torej: administrativna podpora, svetovanje in mentorstvo, razvoj metod, predpisov in standardov projektnega vodenja, usposabljanje in izobraževanje iz projektnega vodenja, kadrovska funkcija projektne pisarne, informacijska podpora projektom, shranjevanje zaključenih projektov (baza znanja) in ostale funkcije, ki niso zanemarljivega pomena.

Glavni projekti v Domelu so razvojni projekti – kar pomeni razviti nov izdelek. Lahko gre za popolnoma nov izdelek (nova družina ...), ali pa za izpeljanko iz že obstoječega izdelka – kar je v bistvu tudi nov izdelek, ker takega v Domelu še nimamo, sicer bi ga ne razvijali. V primeru popolnoma novega izdelka je projekt razvoja bolj kompleksen in vključuje več projektnih aktivnosti, kot recimo izpeljanka iz že znanega izdelka. Zato je v primeru teh slednjih projekt lahko voden s stališča administrativne vloge projektne pisarne in »projektni administrator«, ki istočasno lahko vodi več takih manjših projektov, izvaja manjše sklope projektnih aktivnosti. Bistvo je, da koordinira sklope

aktivnosti v smislu, da poskrbi, da se preko list zadolžitev znotraj projekta izvedejo vse dogovorjene naloge v ciljnih časovnih normativih in danih stroškovnih okvirih. To delo vključuje, če je potrebno, tudi komunikacijo s kupcem (običajno se izdelki razvijajo za določenega kupca) na telefonskih konferencah in na obiskih. Administrator tudi poskrbi, da so na razpolago vsa potrebna sredstva, ki na koncu pripeljejo do potrditve vzorca s strani kupca – material za sestavo vzorcev, manjše priprave, viri, kapacitete za testiranje ...

V primeru večjega projekta pa administrativna vloga ni zadosti. Potrebno je obvladovati projekt tudi iz drugih aspektov. In sicer je potrebno vključiti v projektno vodenje tudi obvladovanje investicijskega dela projekta. V primeru, da se nov izdelek prevzame v redno serijsko proizvodnjo, je potrebno že na začetku projekta izdelati plan, kje – na kakšni opremi (linije), se bo tak izdelek delal. Ali imamo v Domelu kaj od obstoječih linij, kar bi se dalo uporabiti, ali pa bomo šli v nakup oz. izdelavo novih proizvodnih linij. Za to morebitno novo opremo je potrebno najti prostor in poskrbeti, da bo na liniji zadostno število ljudi usposobljenih za delo na njih. Še posebno pomembnost ima v takih primerih časovna komponenta – namreč serijska proizvodnja je povezana z datumom, ko kupec začne novo razvite izdelke z vgrajenim našim novim motorjem prodajati v trgovinah. Potrebno je ogroženo usklajevanje in koordinacije, da si projektne aktivnosti sledijo, kot je zastavljeno skupaj s kupcem na začetku projekta. Projektni vodja mora v teh primerih biti več komunikiranja in organizacije, nekaj mora vedeti tudi o ekonomiki projekta, ter v primerih odstopanj od načrtane poti mora pravočasno tudi preventivno (če je le možno) delovati.

Glede na dejstvo, da projektni vodja »dobi« projekt in tim, ki ga vodi, od uprave, je zato tudi nekako dolžan poročati upravi, kot naročniku projekta, o statusu projekta. Zato projektni vodje (skupaj s timom) pripravljajo poročila – primerjavo, kakšen je status na določenem projektu v primerjavi s planiranim stanjem. To upravi služi kot orodje za odločanje.

Projektni vodje v projektni pisarni torej vse naštetu delajo v skupnem prostoru po istem principu, kar ima določene prednosti in tudi slabosti.

Prednost je v tem, da se na licu mesta pretakajo izkušnje in delijo informacije, slabost pa v tem, da ker ima vsak projektni vodja na »svoj projekt« pogled, da je pa njegov čisto malo pomembnejši od »sosedovega« in zato včasih v projektni pisarni, ko se »navzkrižno dogajajo« telefonski razgovori ali tudi »kratki sestanki«, poka od naelektrenosti v zraku. Včasih pa projektna pisarna sameva, ker smo lahko projektni vodje po sestankih ...

Še vedno pa je pozitivno dejstvo, da ima projektna pisarna kot oddelek svoj prostor, zato se na naelektreno vzdusje hitro pozabi in se raje pozitivno osredotočamo na nove projekte in boljšo organizacijo znotraj pisarne. Pozitivno je tudi dejstvo, da imajo projekti v Domelu kje biti, da imajo eno streho nad glavo in skrbnike, ki se skrbno ukvarjajo z njimi, da nam potem to povrnejo z novim poslom, ki je še uspešnejši od prejšnjega. Naj bo še dolgo tako ...

Začetek sestanka v projektni pisarni

METODO

5S SMO ZAČELI UVAJATI V PISARNE ...

Z uvedbo metode 5S v pisarne želimo prikazati vsem zaposlenim, da je uvedba metode 5S odločitev vodilnih delavcev v podjetju. S tem je narejen korak k izboljšanju urejenosti, organiziranosti in varnosti samih delovnih mest tudi v pisarnah. Z uspešnim izvajanjem metode 5S v proizvodnji tako že ustvarjamo pogoje za izvajanje tudi ostalih metod in orodij SMED, PDCA ..., katerih cilj je usmerjen v prepoznavanje in odpravljanje izgub.

Erika Teropšič

Za izvajanje presoj v pisarni se je oblikoval nov vprašalnik, kjer je možnih 190 točk. Teme presoje so prilagojene področju, sistem ocenjevanja je enak kot pri proizvodnji - 0,5 ali 10 točk. Interne presoje se izvajajo 1 x mesečno. Lean pisarna izvaja naključne presoje. Kjer je to možno, se lahko postavi tabla skupine. Osnova za delovanje skupine je vodenje liste aktivnosti, izvajanje presoje, postavitve arhiva, spremljanje in vizualizacija trenutnega 5S-napredka. V ta namen smo »smejote« malo predelali.

Na pobudo direktorice, ge. Rejčeve, je bila izvedena 5S-presoja v njeni pisarni. S tem pristopom daje podporo zaposlenim in izraža željo, da tudi sama aktivno sodeluje pri izvajanju metode 5S v podjetju. Strinjali smo se, da v ocenjevanje vključimo tudi pisarno tajništva. V času izvajanja presoje so se vršila

še zadnja zaključna dela, predvsem urejanje slik po novih in prenovljenih prostorih. Ker se tudi sama drži načela, manj je več, daje pisarna direktorice videz urejenosti. Smo pa zapisali nekaj potrebnih aktivnosti za ureditev pisarne tajništva, kot so : odstraniti je potrebno nepotrebna cvetlična korita in škatle, določiti ustrezno mesto za shranjevanje jopičev za obiskovalcev, pregledati, kaj od potrošnega materiala je uporabno, neuporabno odstraniti, preveriti možnost prestavitve pisarniških aparatov, ki se ne uporabljajo redno, iz tajništva, neuporabne elektrokanale odstraniti in jih urediti glede na novo stanje.

Tudi v Lean pisarni izvajamo metodo 5S, saj moramo biti vzor za red in urejenost. Rezultat presoje je pokazal, da le-ta ni tako zgledno urejena, kot smo mislili. Kabli pod mizami so bili neurejeni. Po mizah so bili delovni pripomočki (sponkač, selotejp, ...), ki jih redko uporabljamo. Kopičil se je potrošni material, nedefinirana so bila odlagalna mesta za kataloge, prospekte. Ugotovljene nepravilnosti smo zapisali v listo aktivnosti, si porazdelili naloge in določili roke izvedbe.

Obe presoji smo kritično ocenjevali in obenem že inovativno razmišljali o potrebnih spremembah. Začetek je bil slab, vendar je pomembno, da metodo 5S razumemo in da imamo popolno podporo vodstva.

Začeti je težko, vendar je vredno truda.

1 korak: odstraniti nepotrebne stvari

PREJ

POTEM

Alenka Katrašnik, predsednica uprave dr. Jožica Rejec in Erika Teropšič med presojo

Matej Galjot

V tokratnem članku vam bom predstavil drugi del palete naših proizvodov. To so stresalniki - največja skupina aparatov, ki jih proizvajamo v poslovni enoti Laboratorijski sistemi.

Prvi laboratorijski stresalnik se je v Tehnici izdelal leta 1979. Začelo se je z manjšim EV-100, na katerem se je lahko stresalo le eno epruveto, ki jo je bilo potrebno držati v nihajočem ležišču. Nato se je nadaljevalo z razvojem aparatov, na katere si lahko položil laboratorijske posode. Slednji so se lahko uporabljali ob trajnem delovanju. Ti aparati so bili namenjeni samostojnemu delovanju brez nadzora laboratorijskega osebja. V času po osamosvojitvi so stresalniki postali hrbtenica proizvodnega programa. Mehanski del je ostal podoben do danes. Praviloma je to vrtenje motorja, na katerem je ekscenter, preko katerega se prenaša nihanje na uporabniško površino. V začetku je bil motor krmiljen s triakom, sedaj pa je s frekvenčnim regulatorjem.

Leta 1992 se je izdelal prvi inkubatorski stresalnik RVI 403. Vanj se je lahko vložilo šest litrskih steklenic Erlenmeyer. Leta 1994 se je izdelala nova generacija HRVI, prvič z mikroprocesorskim krmiljenjem parametrov delovanja: nihanje od 50 do 300 vrtljajev na minuto, možnost gretja vzorcev do 45°C

in vlažnost do 80 odstotkov zračne vlage. Leta 1995 se je razvil in začel proizvajati inkubatorski stresalnik Vortemp 56 za manjše vzorce. Tega z različnimi prenovami in nadgradnjami izdelujemo še danes.

Vortemp 56 je izdelek, ki se ga je kot prvega razvilo v sodelovanju z našim ameriškim partnerjem Labnet. Lansko leto smo praznovali dvajsetletnico uspešnega sodelovanja. V sodelovanju z njim smo v tem času razvili široko paleto aparatov, večinoma stresalnikov.

Stresalniki so namenjeni obdelavi vzorcev v laboratorijih, kjer pripravljajo tekoče vzorce za nadaljnjo analizo. Uporablja se jih za mešanje tekočin v epruvetah, steklenicah ali bučkah. Stresalniki se uporabljajo največ na področju kemije in biologije. Uporabljajo se za kratkotrajno stresanje - od nekaj sekund do trajnega teka. Gibanje se prenaša na nihalno ploščo, na katero se pritrdi dodatna oprema - vzmetna držala, lepljiva guma, univerzalna plošča z gibljivimi oporami ali le običajna guma. V prilagojeno opremo se

pritrjuje bučke, čaše, steklenice, epruvete, mikrotiter plošče ... Hitrost stresalnikov je nastavljiva v širokem razponu z namenom, da je uporabna za aplikacije, kot so obarvanje in razbarvanje gelov, rast bakterijskih kultur in hibridizacije. Na svetovnem trgu so stresalniki z gretjem, s hlajenjem, z vlaženjem in za delo v CO₂ atmosferi. V laboratorijih naše stresalnike pogosto vložijo v večje inkubatorje ali hladilnike.

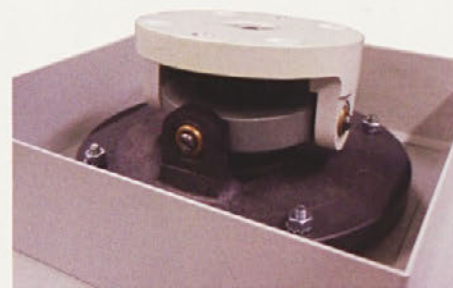
V naših stresalnikih je možno obdelovati vzorce v velikosti od nekaj mililitrov do 6 litrov.

Kot že rečeno, se preko mehanskih sklopov spreminja vrtenje v fizikalna gibanja, kot so:

- krožno osciliranje - orbitalni stresalnik (ustvarja gibanje, kjer se v steklenici s tekočino naredi vrtnec - vortex, kar je tudi generično ime za stresalnike z eno epruveto), univerzalno tržno ime za ta tip naših aparatov je Vibromix,
- vertikalno nihanje - plošča se giblje gor in dol - tržno ime naših je Rocker (ti se uporabljajo tudi pri odvzemu krvi, kjer vrečka leži na plošči, ki niha gor in dol),
- vodoravno gibanje levo desno - ekscenter preko ojnice in drsnih ležajev,
- tridimenzionalno krožno valovanje - opisano gibanje se dosega s kardanskim zglobov, naš aparat se imenuje Gyrotwister.

Inkubatorski stresalniki Vortemp 56 na končni kontrol

Kardanski zglobov Gyrotwisterja

V PE Laboratorijski sistemi izdelujemo inkubatorske stresalnike, ki imajo nadzorovano temperaturo. V prostoru za vzorce se s kroženjem zraka doseže enakomerna temperatura. Vsi vzorci v inkubatorskem prostoru imajo ne glede na mesto postavitve

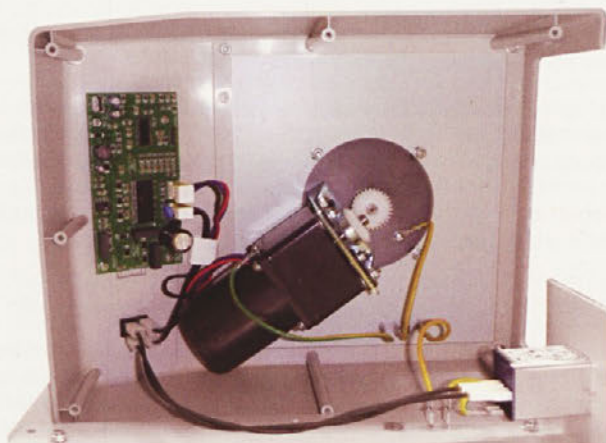
Inkubatorski stresalnik

enako temperaturo v tolerančnem območju 1°C . Visoka natančnost je potrebna zaradi analiz, ki morajo vedno dati enake rezultate.

Inkubatorski stresalnik DS 222 dosega največjo temperaturo do 70°C , ima orbitalni hod 19 milimetrov, vanj uporabnik lahko naloži največ štiri dvolitrške steklenice. Manjši Vortemp 56 pa ima orbitalni hod 3 mm in dosega temperaturo do 110°C .

Lito ohišje z motorjem, zobniškim reduktorjem, optičnim čitalnikom in s štirimi ekscentričnimi oporami

Notranjost orbitalnega stresalnika z reduktorskim motorjem in krmilno elektroniko – frekvenčnim regulatorjem, in plastično ohišje stresalnika Rocker.

Orbitalni stresalniki imajo večinoma motor z zunanjim rotorjem. Imajo optični nadzor vrtljajev in delujejo v območju od 0 do 1200 vrtljajev. Pri aparatih, kjer se zahtevajo zelo nizki vrtljaji, motorju dodamo zobniški reduktor z ohišjem iz magnezijeve litine, na katerem so ekscentrične opore za večjo nosilnost uporabniške platforme.

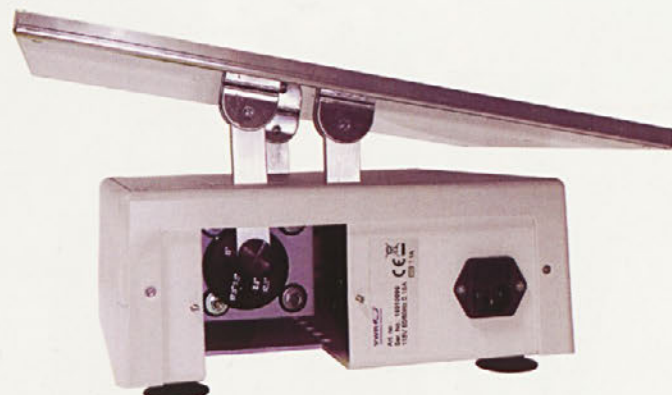
V ostale stresalnike vgrajujemo trifazne asinhronske motorje s standardno vgrajenim reduktorjem. Krmiljeni so preko frekvenčnega regulatorja. Imajo možnost zvezne nastavitve regulacije od 0 do 200 vrtljajev ali do 1200 obratov na minuto glede na tip.

Vibromix 50 – naš največji stresalnik

Trenutno največji stresalnik Vibromix 50 ima največjo uporabniško površino. Nanj lahko položimo največ 8 steklenic po 2 litra in zmore obremenitev do 25 kilogramov. Ima orbitalni hod 25 milimetrov. V njem je prvič vgrajen žiroskopski element, ki zaznava gibanje celotnega aparata. Podoben element je vgrajen v pametnih mobitelih, kjer zaznava položaj mobitela in obrača zaslon. S tem varnostno preprečuje prevelike sile, razbitje posod ali uničenje vzorcev. Stresalniku se ob prevelikih vibracijah samodejno znižajo vrtljaji in avtomatsko deluje na najvišjih varnih.

Najnovejši vertikalni stresalnik je Rocker 35 VWR z notranjim nastavljljivim hodom zgornje plošče. Na fotografiji je vidna notranjost aparata. Črn tiskan okrogel element je ekscenter, ki ima več lukenj za pritrditev ojnice, s katero uporabnik določi hod zgornje nihalne plošče – kot plošče od $\pm 2,5^{\circ}$ do $\pm 20^{\circ}$ v korakih po $2,5^{\circ}$. Aparat je bil letos januarja potrjen pri kupcu. V marcu pa je bila izdelana prva serija.

Rocker 35 VWR z notranjim nastavljljivim hodom

SKUPINA ML8 – NAGRADNI IZLET NA VODIŠKO PLANINO

Robert Mesec

TPM skupina montažne linije 8 – program 463, je bila pilotna skupina ob uvajanju metode TPM v oddelku montaže. Že v samem začetku uvajanja metode je skupina z vodjem Janezom Margučem dokazovala, da je sposobna realizirati še tako velik izziv v svoji skupini. Skupina je bila vseskozi vodilna v premagovanju posameznih stopenj v projektu TPM. Bila je prva, ki je iz TPM1 prestopila v TPM2, kasneje v TPM3 in nazadnje v TPM2.1 stopnjo. Seveda so posledično tu tudi rezultati, na osnovi katerih je bila izbrana kot naj skupina v letu 2015. Merilo za uspešnost je vsekakor napredek po posameznih stopnjah projekta TPM, napredek v doseganju OEE, v zniževanju stroškov kakovosti ter napredek k izboljševanju razmerja med preventivnim in kurativnim vzdrževanjem.

Skupina je bila 31.3.2016 na podelitvi priznanj za inovativnost izbrana za naj skupino v letu 2015 in poleg priznanja dobila tudi nagrado – enodnevni izlet v neznano.

Na osnovi predlogov v skupini smo se v petek, 10.6.2016, odpravili na pohod na Vodiško planino nad Kropo. Napoved vremena je bila, glede na število deževnih dni v maju in juniju, ravno za ta dan ugodna. Z avtobusom smo se odpeljali do Dražgoš, od tam naprej pa se je mala skupina ob prijetnem kramljanju premikala do »rampe« na Dražgoški gori, kjer smo imeli prvi krajši postanek. Pot nas je po prijetno svežem zraku vodila po poteh in stezah mimo planine Kališnik, posameznih brunaric, vse do Vodiške planine. Po dve- in polurnem potepanju po

poteh Dražgoške gore nam je že pripravljeno kosilo v Partizanskem domu na Vodiški planini dobro teknilo. Po kosilu se je prijetno druženje šele pričelo.

Razdelili smo se v 8 skupin pa dva tekmovalca in organizirali razna tekmovanja. Tu se je pokazala velika energija vseh pohodnikov, saj je bilo potrebno v igri »tek na smučeh« ponoviti posamezen del igre, ker sta bili dve skupini tako enakovredni. Celo s »fotofinishem« bi težko določili zmagovalca. V tem delu tekmovanja je bila najboljša skupina »Ose« – Aleš Božnar in Miha Kern.

V drugi igri »bier – ponk« so prav tako nastopali vsi udeleženci pohoda. V tej igri ni bila pomembna fizična priprava ampak velika koncentracija na met. Po veliki začetniški sreči je v tej igri zmagala skupina »Zunanji« – Barbara Benedičič, Robert Mesec.

Zadnja igra – balinanje je bila najbolj razburljiva. Zaradi ne povsem izravnane terena in včasih nenatančnih meritev se je posamezen met moral ponoviti. Po izredno razburljivem in včasih že malce živčnem štetju pridobljenih točk (sodnik Klemen ni bil odziven na zunanja namigovanja) je skupina »Ose« morala priznati, da so bili v tej igri boljši »Šmrkcic« – Heda Debenc, Janez Marguč.

Domel je poskrbel tudi za skromne nagrade, ki so bile podeljene za vsako tekmovanje. Skoraj vsak udeleženec izleta je tako prejel darilo.

Dan se je mnogo prekmalu prevesil v večer, ko smo veseli in sproščeni zaključili prijetno druženje in rajanje na Vodiški planini. Pot nazaj ni bila naporna, saj nas je od kočice proti domu odpeljal avtobus. Vsem je bil izlet tako všeč, da je skupina sklenila, da bo rezultat naj skupine v letu 2015 ponovila tudi v letu 2016.

Čeprav nisem direktni član skupine, sem v druženju s svojimi sodelavci neizmerno užival in se veselim vseh podobnih srečanj v prihodnje.

NOVOZAPOSLENI

Pred vami je še drugi del predstavitev novozaposlenih. Tokrat je bil odziv nekoliko slabši, veliko vas je tudi takih, ki ne želite sodelovati. Tistim, ki ste se odzvali, se najlepše zahvaljujemo. Nekatere vaše predstavitev so nekoliko popravljene, upam, da ne boste zamerili. Če smo slučajno koga po pomoti zgrešili in bi bil rad predstavljen, naj se obrne na eno od avtoric in bo predstavljen v eni izmed naslednjih števil. Ravno tako velja tudi za tiste, ki ste bili sedaj odsotni ali ste pozabili oddati svojo predstavitev. Naj še enkrat poudarim, da je letošnje leto res nekaj posebnega, ker toliko novih zaposlitev ni bilo prej v vseh letih, odkar objavljamo predstavitev. Skratka, vsi, ki bi se še želeli predstaviti, pa ste to iz kakršnih koli vzrokov zamudili, ste še vedno povabljeni, da to lahko storite. Drugače pa tudi avtorice vsem skupaj želimo prijetne dopustniške dni.

Danica Jelenc

Nataša Dolenc

Štefka Jeram

GREGA MARČAN

Moje ime je Grega Marčan. Star sem 26 let in stanujem v Struževem pri Kranju. Po izobrazbi sem računalnikar. Moje predhodne delovne izkušnje so bile večinoma šolska praksa ter študentsko delo, ki sem ga opravljal v različnih podjetjih. Prvo izmed njih je bilo podjetje Le Tehnika Kranj, kjer sem opravljal trimesečno šolsko prakso v finomehaniki. Delal sem tudi v pakirnici, kjer sem pripravljala robo za odpremo. Tudi v Mestni občini Kranj sem opravljal tritedensko šolsko prakso. Tu sem pripravljala sejne sobe, kjer sem priklopljal vse potrebne računalnike ter projektorje, fotokopiral sem razne dokumente, vnašal podatke v računalnik. Nadaljeval sem z dvomesečnim priložnostnim delom v podjetju Himont v Otočah. To delo je bilo fizično kar naporno, ker je to hidravlični oddelek. Prelagal sem težka bremena, vrezoval navoje, vrtil luknje, čistil zware s kislino, krajšal vijake na ročni stružnici, brusil s kotno rezilko itd. Delal sem tudi v podjetju za elektroinstalacijo Elmes Kranj. Delalo se je po terenu. Napeljeval sem kable po hišah ... tudi tu je bilo delo fizično kar naporno.

Ker je v današnjih časih zelo težko dobiti službo, sploh pa tako, ki bi bila idealna, sem bil vesel, da se mi je ponudila priložnost, da se poskusim z delom v Domelu. Za Domel sem slišal od znancev. Povedali so mi, da podjetje na veliko rabi delavce in da dobiš dobro plačilo za opravljeno delo. Takoj sem na računalniku poiskal Domelovo spletno stran, kjer sem opazil razpis za delo na avtomatskih stiskalnicah, in oddal prošnjo za zaposlitev. Razlog, zakaj ravno Domel, je tudi ta, da rad pripomorem k uspešnemu delovanju podjetja, saj takih

podjetij, kot je Domel, ni veliko v Sloveniji. Delam v oddelku avtomatske stiskalnice. Moje zadolžitve so: menjava materiala, spravljanje materiala skozi orodje, čiščenje orodja, menjava orodja, priprava kočij, preverjanje držalnosti kosov, meritve kosov in ohranjanje čistoče samega delovnega mesta. V prostem času se rad družim s prijatelji, hodim v hribe, igram košarko, ki sem jo včasih tudi treniral, in sicer 15 let za OŠ Franceta Prešerna Kranj in klub Triglav Kranj. Rad pa tudi odigram kakšno računalniško igro.

SAŠO MRAK

Sem Sašo Mrak, star 23 let. Prihajam in Koritnice v Baški grapi. Po izobrazbi sem strojni tehnik. Po končani srednji šoli sem začel delati v podjetju Eko Les Energetika ogrevanje na sekance lesne biomase. Za zaposlitev v Domelu sem se odločil, ker sem hotel zamenjati okolje, se še kaj novega naučiti ter ker je tu delo raznoliko. Delam kot vzdrževalec energetskih inštalacij. Moje delo je, da vzdržujem klimatske ter ogrevalne sisteme. V prostem času se rad ukvarjam s športom in družim s prijatelji.

RUSMIRA BEGANOVIĆ

Moje ime je Rusmira Beganović, rojena sem 01.05. leta 1976 v Cazinu v Bosni in Hercegovini. Osnovno in srednjo šolo sem končala v rodnem kraju. Potem sem se zaposlila in delala, vse dokler se nisem poročila. Ko sem bila stara 24 let, sem se poročila in do leta 2008 smo živeli v Bosni. Tam sem rodila prvega otroka. Leta 2006 je mož odšel v Slovenijo, kjer je dobil službo, leta 2008 sem prišla v Slovenijo še jaz. V Železnike smo prišli, ker imamo tukaj nekaj sorodnikov in prijateljev. O Domelu sem slišala

veliko dobrega in tudi to, da iščete pridne delavce. Zato sem se odločila za vaše podjetje. Delam v proizvodnji in mi je delo zaenkrat všeč. S sodelavci in nadrejenim se dobro razumemo in to se mi zdi zelo pomembno. Večino prostega časa preživljam z družino in s prijatelji. Včasih gremo v hribe ali pa na kakšen izlet.

BOŠTJAN TOLAR

Sem Boštjan Tolar, stanujem v Logu v Železnikih. Po izobrazbi sem lesarski tehnik. Januarja 2016 sem zaradi vedno slabših razmer in odpuščanja delavcev v Alplesu prišel v Domel. V Alplesu sem bil zaposlen 10 let. Zaposlen sem na delovnem mestu skladiščnik IV v proizvodnji gredi in ščetk, kjer skrbim za dostavo in odvoz materiala in polizdelkov. Z delovnim mestom sem zadovoljen, ker je delo razgibano in se spoznavam s povsem drugačnimi načini dela in materiali, kot sem se v prejšnji službi. Prosti čas najraje preživljam v naravi. Ljubiteljsko se ukvarjam z vzrejo drobnice.

NINA MRAVLJA

Sem Nina Mravlja, prihajam iz Železnikov, po poklicu sem diplomirani ekonomist. Po končani srednji šoli sem se zaposlila kot prodajalka, nato pa sem delala v proizvodnji v Kranju. Tam sem bila 4 leta, letos januarja pa sem prišla v Domel. Domel mi sedaj predstavlja odskočno desko za naprej. Delam na oddelku BMC, moje delovne naloge so razglavljanje in pregledovanje. Prosti čas mi dopolnjuje družina, rada pa tudi kolesarim, kolikor mi čas dopušča.

JERNEJ OBLAK

Ime mi je Jernej in prihajam iz Gorenje vasi. Delovne izkušnje sem si začel nabirati v podjetju LTH Ulitki, kjer sem delal kot konstruktor in opravljal meritve s 3D skenirno napravo. Po zaključenem študiju univerzitetnega programa na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani, kjer sem diplomiral s področja 3D optičnega skeniranja, sem se zaposlil v podjetju Hidria kot kontrolor in tehnolog kakovosti. V letošnjem marcu sem se pridružil kolektivu Domel. Moje delovno mesto je v oddelku konstrukcije orodij, česar sem zelo vesel. Tukaj je moč zaznati visoko mero motiviranosti, inovativno klimo in prijazno delovno okolje. V prostem času sem prostovoljni gasilec in obenem opravljam tudi funkcijo tajnika v PGD Gorenja vas. Rad se odpravim tudi na kakšen koncert ali gledališko predstavo in se družim s prijatelji.

JANEZ KLEMENČIČ

Sem Janez Klemenčič, prihajam iz Gorenjih Novakov, po izobrazbi sem lesarski tehnik. V Domelu sem zaposlen od 4. marca. Všeč mi je,

ker je to podjetje z jasno vizijo in je usmerjeno v razvoj. Pred tem sem delal tudi v lesarstvu, kjer sem zaradi slabih razmer v tej panogi ostal brez dela.

Zaposlen sem na oddelku APEC proizvodnja ventilatorji. Moje delo je sestava in navijanje statorja in montaža ter testiranje motorja, potrebno je tudi sprotno odpravljanje manjših okvar na strojih. Ob prostem času pojem pri moškem pevskem zboru, s katerim nastopamo na raznih prireditvah, igram kitaro in kolesarim.

ZDENKA THALER

Moje ime je Zdenka in prihajam iz Selc. Sem poročena in mama treh odraslih otrok. Na Križni Gori pa imam skoraj 2 leti staro vnukinjo, ki nam kar dobro popestri dan, kadar je med nami. Po poklicu sem prodajalka. Skoraj 30 let sem bila zaposlena v Mercatorju. Imela sem željo delati še kaj drugega, kot je delo v trgovini. S 1. majem sem se zaposlila v Domelu, kot čistilka upravnih prostorov. Delo opravljam samo v popoldanskem času, kar pa mi tudi ustreza. To delo mi je všeč in mislim, da sem se nanj hitro navadila, čeprav je veliko drugače, kot je delo z ljudmi v trgovini. Sodelavke so me lepo sprejele in mi dobro pokazale delo ter naloge moje nove zaposlitve, za kar sem jim zelo hvaležna. Delo je veliko bolj umirjeno, a vseeno mora biti natančno narejeno. Prosti čas pa mi zapolnjujejo velik vrt, delo z rožami in hoja na Mohor.

MAJA DOLENC

Sem Maja Dolenc z Loga nad Škofjo Loko. Sem oseba, ki je ni strah novih začetkov in novih

izkušenj. Po poklicu sem dipl. inž. agronomije in hortikulture. Po osmih letih dela doma, kot samostojna podjetnica, sem si zaželela spremembe. Priložnost sem dobila v Domelu, kjer delam na avtomobilskem programu (Hella) v Retečah. Všeč mi je vzdušje v podjetju. Z delovnim mestom sem zadovoljna, predvsem pa sem hvaležna sodelavcem za pomoč pri uvajanju in za lep sprejem v ekipo. Energijo si polnim na svojem vrtu, ki ga obdelujem po načelih permakulture. Uživam v teku in branju. Predvsem pa mi življenje lepša moja družina.

ŠPELA PURGAR

Sem Špela Purgar in prihajam iz Dolenjih Novakov. Po poklicu sem frizerka, ker pa službe frizerke žal nisem dobila, sem se letos januarja zaposlila v Domelu. Delam v oddelku montaža, na montažni liniji 8. V prostem času se rada ukvarjam s športom in se družim s prijatelji.

SAŠO PAGON

Sem Sašo Pagon in prihajam iz kraja Jazne, to je vas blizu Cerkna. Po poklicu sem strojni tehnik, študiral pa sem tudi multimedijo,

vendar še nisem diplomiral. Poklicno pot sem začel na Kolektorju v Idriji, ker pa sem si zastavil nove cilje in potreboval nove izzive, sem se obrnil na podjetje Domel, kjer so me tudi zaposlili kot skupinovodjo na programu APEC – proizvodnja ventilatorjev. V podjetju sem zelo zadovoljen, na delovnem mestu se počutim dobro in s sodelavci dobro sodelujemo. Prosti čas izkoristim za različne športne aktivnosti in družino. Zelo rad obiskujem gore, ukvarjam se s plezanjem in vodim plezalni klub, kjer organiziramo plezalne tečaje predvsem za otroke, s hribolazenjem, tekom, pozimi pa zelo rad turno smučam. Letos sem končal tudi šolo za alpinista pripravnika.

DEJAN ŠTURM

Moje ime je Dejan Šturm, doma sem v Železnikih. V podjetju Domel sem se zaposlil sredi aprila, delam na oddelku zunanji delavec. Moja naloga je »prešanje« kartona in polivinila v bale. Skrbim tudi za urejanje okolice podjetja Domel in košnjo trave. Delavci so me lepo sprejeli medse in me potrpežljivo učijo in vključujejo v delovni proces, tako da postajam del Domela tudi sam s svojim delom. V prostem času hodim v hribe in se učim jahanja konja v Dolenji vasi, kar je moja velika želja že iz otroštva.

NATAŠA MOČNIK

Sem Nataša Močnik. Prihajam iz Podlanišča, vasi blizu Cerkna, stanujem pa pri fantu v Martinj Vrh. Že ko sem začela iskati zaposlitev, sem vedela, da se bom preselila k fantu, zato sem jo iskala v tukajšnji bližini. To mi je tudi uspelo. Domel mi ponuja možnost, da vsaj deloma opravljam naloge s svojega študijskega področja, metalurgije. Trenutno delam v oddelku komponent kot kontrolor kakovosti, kjer bom nadomeščala sodelavko, ki odhaja na porodniški dopust. Kasneje pa bom videla,

kam me bo peljala pot. Na delovnem mestu sem zelo zadovoljna, predvsem tudi zaradi prijaznih sodelavcev in sodelavk, s katerimi se lahko pogovarjam in mi z nasveti stojijo ob strani. V prostem času pomagam fantu pri kmečkih opravilih, konec tedna pa rada grem domov v Podlanišče pogledat domače in jim pripovedovati, kaj je bilo med tednom novega.

VIOLETA SIMIČ SAJOVIC

Moje ime je Violeta in prihajam iz Kranja. Po izobrazbi sem univerzitetna diplomirana organizatorica, smer informatika. V Domelu sem se zaposlila marca 2016. Ponosna sem, da delam v uspešnem podjetju in se trudim, da tudi sama doprinesem delček k uspehu. Zaposlena sem na delovnem mestu samostojni analitik in skrbnik modula na področju informatike. Sodelavci so me zelo lepo sprejeli. Delo opravljam z veseljem, saj je dinamično in vedno znova prinaša nove izzive. Kljub dolgoletnim izkušnjam skoraj vsak dan pridobim nova znanja in izkušnje, za kar se lahko zahvalim tudi svojim sodelavcem, s katerimi zares lepo sodelujemo. V prostem času uživam v naravi. Rada grem v hribe, na izlete. Sodelavke so me navdušile za tek, tako da zdaj tudi tečem in sem se tudi udeležila teka DM.

SEMIRA ČOLARIČ

Sem Semira Čolarič in prihajam iz Škofje Loke. Končala sem srednjo živilsko ter frizersko šolo. Domel kot podjetje mi pomeni novo priložnost in varno delo. Moje delovno mesto je Hella nosilec in motor 484. Delovno mesto obsega več različnih nalog: kontrola, sestavljanje in

pakiranje izdelkov. Sodelavke so me lepo sprejele in mi zelo pomagale pri delu. V prostem času se ukvarjam s svojo družino in rada pečem.

MARGARETA ŠUŠTAR

Sem Margareta Šuštar in prihajam iz Davče. Dokončala sem osnovno šolo. Stara sem 41 let in imam družino. Ker sem bila nezadovoljna s staro službo in sem iskala nove izzive ter službo bližje domu, sem se zaposlila v Domelu. Delam na oddelku montažna - linija 4, na delovnem mestu proizvodni delavec. Moja zadolžitev je vijačenje ventilatorja. Delo je zelo dobro organizirano in razporejeno.

MATEVŽ MALI

Sem Matevž Mali, prihajam iz Domžal, natančneje iz Vira pri Domžalah. Po izobrazbi sem magister inženir strojništva (UN). Mogoče je najbolj markantno to, da se pišem Mali, čeprav nisem ravno majhen ... Razlog, zakaj sem v Domelu, je: ker me je Domel hotel zaposliti, jaz pa sem v takrat še neznanem podjetju videl odlično priložnost in pogoje za nadaljnji strokovni in osebnostni razvoj.

Delam na avtomobilskem programu v razvoju in raziskavah, prvo leto kot pripravnik, a že kot pripravnik sem zadolžen za nekaj zanimivih raziskovalnih in razvojnih nalog s področja konstruiranja, tehnične dokumentacije, materialnih lastnosti, načrtovanja in izvajanja testiranja (Mp3X, Hella), raziskave kvalitete proizvodnega procesa in uvajanja novih merilnih metod (Hanon). Zadolžitve so pestre in mi predstavljajo izziv.

Najprej sem opazil, da v avtomobilskem programu, v oddelku R&D, ni nobenih deklet. Kolikor imam prostega časa (v Domel se vozim vsak dan eno uro in nazaj v Domžale pot – žal – ni nič krajša), se pozimi ukvarjam s sojenjem hokejskih tekem, tako državnega prvenstva kot mednarodnih tekem. Lahko pa ste me tudi videli nastopati v muzikalu Cvetje v jeseni, kjer igram Anžina (lik, v katerega se na odru skušam preleviti, naj bi po nekaterih podatkih bil prav iz okolice Železnikov).

Prošnja za zaposlitev, ki sem jo poslal v Domel, je bila prva prošnja za zaposlitev, ki sem jo poslal.

GUSTI ALIČ

Sem Gusti Alič, prihajam iz Ljubljane. Po izobrazbi sem strojni tehnik. Delovne izkušnje sem v večini pridobil kot komercialist na terenu za različne blagovne znamke živil in hrane za živali.

Zaposlitev v Domelu, zato ker je dobro in zdravo podjetje, nudi možnosti za razvoj. Delam kot vhodni kontrolor in kontrolor končnih izdelkov. Na delovnem mestu je veliko dinamike, veliko novih stvari.

V prostem času rad potujem in spoznavam nove ljudi in kulture.

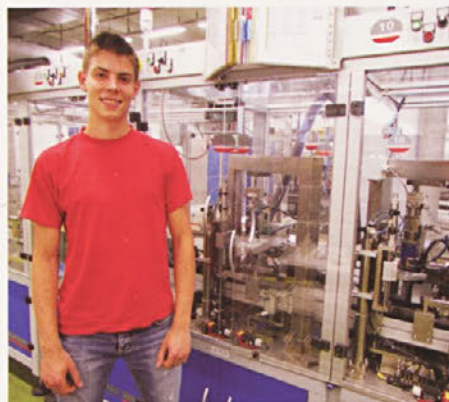
SONJA UDIR

Sem Sonja Udir. Prihajam iz Škofje Loke. Imam nedokončano zdravstveno šolo. Moje delovne izkušnje so v avtomobilski industriji, ki sem jih pridobila v podjetju Hella Saturnus v Ljubljani. V Domelu sem se zaposlila, ker je dobro stoječe podjetje in ker imam blizu. Moje delovno mesto je Hella nosilec in motor 484.

V prostem času sem najraje s svojo družino.

GAŠPER OBLAK

Moje ime je Gašper Oblak in prihajam iz Polhovega Gradca. Po končani osnovni šoli sem se vpisal na strojno šolo v Ljubljani, smer strojni tehnik. Delovne izkušnje sem pridobil v podjetju Konstrukcije Schwarzmann d.o.o, kjer sem delo opravljal preko študentskega servisa. Po končani srednji šoli sem začel iskati službo in na internetu zasledil oglas za delo v Domelu, kjer so iskali strojnega tehnika. Malo sem pobrskal po internetu in videl, kako uspešno in inovativno je to podjetje. Seveda sem se prijavil na razpis in na koncu bil tudi sprejet.

Delo opravljam v Retečah na liniji 484 »Hella«, kjer sem mojster. Moja zadolžitev je, da delo poteka, kar se da nemoteno, ter v skladu z normativi in kakovostnimi zahtevami. V prostem času najraje igram nogomet, sem pa tudi prostovoljni gasilec.

UROŠ ČELIGOJ

Moje ime je Uroš Čeligoj in stanujem v Škofji Loki. Po izobrazbi sem mehanik vozil in voznihih sredstev, prodajalec, ... Imam približno 22 let delovnih izkušenj, predvsem v prodaji in komerciali.

V Domelu sem se zaposlil letos meseca februarja. Ker sem bil od januarja letos prijavljen na Zavodu za zaposlovanje, sem bil pripravljen delati karkoli. Ko sem izvedel, da v podjetju Domel zaposlujejo nov kader, sem poslal vlogo za zaposlitev.

Glede na to, da nisem nikoli delal v proizvodnji, me je bilo malo strah, vendar sem kmalu ugotovil, da je to to. Imam super mojstra in sodelavke.

Trenutno sem v fazi učenja za predelavca in

glede na to, kako mi mojster Nejc Drnovšek predaja znanje, mi (po moje) kar gre. Ko pa nisem v službi, pa preživim čas s svojo družino.

Ker pa je pravkar poletni čas, čas lepega vremena, ga najraje preživim na kolesu in seveda na morju.

LIDIJA KOŠENINA

Sem Lidija Košenina, prihajam iz Senice pri Medvodah, imam končano osnovno in srednjo cvetličarsko šolo. Moje delovne izkušnje so iz dela v proizvodnji. V Domelu je moja prva zaposlitev. Moje delovno mesto je na motorju 484 in na nosilcu Hella. Z delom, ki ga opravljam, sem zadovoljna. Prosti čas preživim s prijateljicami in z družino.

JANEZ KLOBUČAR

Doma sem iz okolice Škofje Loke, po izobrazbi pa strojni tehnik. V preteklosti sem bil zaposlen kot strugar, kasneje kot monter hladilnih naprav ter skladiščnik gotovih in rezervnih delov za domači in tuji trg. Ker sem bil brez redne zaposlitve, sem oddal prošnjo za delo v Domel. Zelo sem zadovoljen, da sem bil sprejet. Opravljam delo »lanserja«, torej prenos materiala za proizvodni proces oziroma dostavo gotovih izdelkov nazaj v skladišče.

V zadovoljstvo mi je sodelovanje z zaposlenimi. Včasih pa je malo problematična prostorska stiska. Prosti čas zapolnjujem s hojo v hribe in z glasbo. Želim, da bi bilo podjetje še vnaprej tako uspešno in dajalo zaposlitev ljudem, kajti so časi, ko službe ni lahko dobiti.

NAVAD ZDRAVIH LJUDI

V aprilu sem se udeležila 4. Mednarodnega simpozija o zdravem življenjskem slogu, ki je vključen v evropsko kampanjo »Zdrava delovna mesta za vse generacije« in je potekal v prostorih Domus Medica v Ljubljani. Simpozij je potekal dva dni in predavatelji so bili s celega sveta. Najbolj zanimivo je bilo zame, in mislim, da tudi za druge, predavanje prof. dr. Kerry-ija Olsen-a iz Clinic MAYO iz Arizone v ZDA.

Zato sem se odločila, da ga delim z vami, saj menim, da je slišano pomembno za vse nas, še posebej, ker je podkrepljeno z raziskavami, ki so jih opravili. Med drugim so govorili o 12-ih NAVADAH ZDRAVIH LJUDI. Do teh so prišli na podlagi raziskav, ki so jih na kliniki opravili skozi razgovore z mnogimi, ki so dočakali visoko starost. Ob tem, kar je bilo povedanega, sem začutila, da moram to prenesti naprej, čeprav to podzavestno že vse vemo in imamo, le zavedamo se ne, kako pomembno je za naše zdravje.

Janja Kozjek

Nočem delati reklame, vendar bom nekaj besed namenila kliniki Mayo, ker je to drugačna klinika, kot jih poznamo pri nas. Ukvarjajo se s programi zdravega življenja in dobrega počutja. Ne izvajajo zdravstvenih pregledov v klasičnem pomenu besede, ampak pomagajo bolnikom in njihovim družinam do izboljšanja zdravja pri boleznih, kot sta rak in kardiološke bolezni, diabetes, ... Njihovi programi ne omenjajo telesne teže, ne merijo holesterola, krvnega tlaka, ... v glavnem ne delajo zdravstvenih pregledov. Raziskujejo tudi vpliv stresa na človeka in prišli so do ugotovitev, da je ta enako škodljiv na telo kot razna vnetja in druga bolezenska stanja.

Pacientom pomagajo spremeniti in izboljšati način življenja. Največ delajo na izobraževanju bolnikov in njihovih družinskih članov. Zaposlenih je 3.300 zdravnikov, znanstvenikov in raziskovalcev. Razvejani so po več državah v ZDA (Arizoni, Floridi, Minnesoti). Pomoč vključuje tudi razne aplikacije, ki si jih pacienti prenesejo na pametne telefone. Preko teh aplikacij spremljajo paciente, kako so aktivni, in jih vodijo v smeri zdravega življenja ter individualnih ciljev, ki jih skupaj postavijo za obdobje enega meseca. Ti cilji so realno dosegljivi, saj od pretežkih in prevelikih ciljev prej ali slej večina odstopi in odneha. Kaj je pravzaprav za njih zdravo življenje? Izhajajo iz dolgoletnih raziskav, ki so jih naredili primerjalno med ljudmi, ki so doživeli visoko starost. Preko tega so dognali, da imajo ti ljudje določene življenjske navade, ki so jih skozi dognanja poimenovali »12 navad zdravih ljudi«. Te navade so njihovo vodilo. Paciente pripravijo in ozavešijo, da se teh navad oprimejo in tako spremenijo način življenja.

12 NAVAD ZDRAVIH LJUDI:

1. Telesna dejavnost

Naše telo je ustvarjeno za gibanje. Ustvarjeno je za hojo. Boriti se je treba proti stalnemu sedenju, ki ga prinaša današnji čas. Vsak gib šteje.

Nasvet: Petkrat na teden po 30 minut hojo. Pojdimo po stopnicah namesto z dvigalom. Vsako uro vstanimo s stola in se gibajmo vsaj nekaj sekund.

2. Odpuščajmo ljudem

Sovraštvo, kuhanje zamere in frustracija povzročajo stres, ki ne škodi osebi, na katero se jezimo, ampak škodi nam samim. Vsak stres deluje na telo kot vnetje in škodljive posledice se akumulirajo enkrat v prihodnosti. Ko telo tega ne bo več zmožno predelati, bo odpovedala regenerativna sposobnost telesa in izbruhnila bo bolezen.

Nasvet: Odpustimo in pustimo za sabo to negativno poglavje svojega življenja ter se začnimo ukvarjati s čim drugim, pozitivnim in kar nas veseli. To je zelo pomemben dejavnik za zdravo življenje.

3. Zmanjšajmo velikosti obrokov nezdrave hrane

Obroki hrane so danes od 3 do 5 krat večji, kot so bili pred desetletji. Nemogoče je od ljudi zahtevati, naj se popolnoma odpovejo nezdravi prehrani, ki jo imamo radi. Že zmanjšanje obsega nezdravih obrokov pomaga.

Nasvet: Namesto celega kosa torte pojemo za poobedek zgolj polovico.

4. Preventivni zdravstveni pregledi

Zdravniške preventivne preglede je potrebno opravljati, ko smo zdravi, saj je bolezen treba odkriti v njenem začetku, da je lažje ozdravljiva. Zlasti moški gredo na zdravstveni pregled šele, če jih k temu največkrat prisilijo soproge.

Nasvet: Skrbimo za svoje telo vsaj tako pogosto, kot vzdržujemo svoj avto.

5. Zadosti spanca

Telo se regenerira med spanjem. Ležati v postelji ni isto kot spati. Telo nujno potrebuje 6 do 8 ur spanja na dan. Pomanjkanje spanca močno škoduje in povzroča stres, depresije in bolečine. 50 odstotkov ljudi na svetu ne more spati. Tudi ta navada je zelo pomembna za naše zdravje.

Nasvet: - Vsaj dve uri pred spanjem se ne ukvarjamo s fizičnimi aktivnostmi. Poskusimo se umiriti in misliti na lepe stvari oz. meditiramo o stvareh, ki jih imamo radi.

6. Vsak mesec se lotimo nečesa novega

Možganom je treba dajati nove naloge, da so prisiljeni delovati. S tem se bistveno zmanjša tveganje za težave v starosti, kakršni sta Alzheimerjeva bolezen in demenca. Kdor npr. stalno govori dva jezika, svojim možganom daje toliko telovadbe, da se tveganje za demenco bistveno zmanjša. Dovolj je, da te vsakomesečne novosti vsaj enkrat poizkusimo. Če nam niso dovolj všeč, se pač s to novostjo ne bomo več ukvarjali. Temu bi rekli duševna gimnastika.

Nasvet: Ne pozabimo enkrat na mesec načrtovati nekaj povsem novega, česar še nismo nikoli počeli.

ČIŠČENJE RAČUNALNIKA

7. Skrbimo za svojo moč in gibljivost

Naše telo je ustvarjeno za gibanje. Brez moči in gibljivosti se ni mogoče gibati. Kar 70 odstotkov sedemdesetletnikov nima dovolj moči, da bi sami vstali s tal.

Nasvet: Skrbimo, da bomo vedno imeli dovolj moči in gibljivosti, da s tal vstanemo sami. Ne izgubljam na telesni masi in vsakodnevno naredimo raztezne vaje za mišice.

8. Vsak dan se smejmo

Odrasli smo se pozabili smejati. Smeh pozitivno deluje na telo in dušo, saj se ob njem telo sprosti in regenerira. Sproščajo se hormoni zdravja.

Nasvet: Vsak dan načrtno poskrbimo, da se bomo smejali 10 minut. Oglejmo si smešni video, komedijo, preberimo šalo ...

9. Preživljajmo prosti čas z ljudmi, ki nam veliko pomenijo

Prosti čas namenimo ljudem, ki jih imamo radi, tako družini kot prijateljem. Tudi v službi negujmo prijateljstvo in dobre odnose.

Nasvet: Načrtno poskrbimo za čas, ki ga bomo redno preživeli s prijatelji in z družinskimi člani.

10. Soočimo se s svojimi zasvojenostmi

Zasvojenost je vsako pretirano ravnanje, ki mu posvečate preveč časa. Zasvojeni smo lahko z internetom, facebookom, hazardiranjem, kajenjem, pornografijo, tableti ... itd. Vsi ljudje smo nekoliko zasvojeni.

Nasvet: Bodimo iskreni in samokritični. S katero stvarjo se pretirano ukvarjamo? Zavestno zmanjšajmo čas, ki ga porabimo za svojo zasvojenost in odpravimo določena vedenja.

11. Vsak dan biti v družbi samega sebe

Vsak dan se vsaj 10 minut posvetimo samo samemu sebi oz. se pogledimo sami vase. Smo tega sposobni?

Nasvet: Sami v sobi s svojimi mislimi delajmo npr. nekaj od naslednjega: meditirajmo, molimo ali preprosto dihamo. Najbolje pred spanjem, da se umirimo.

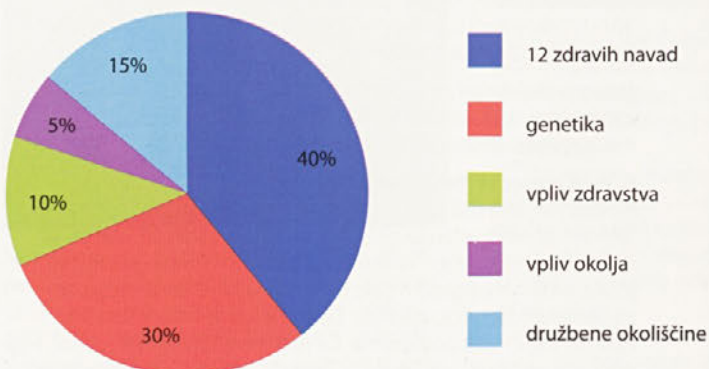
12. Zavestno bodimo hvaležni

Nekateri ljudje niso nikoli z ničemer zadovoljni, še manj hvaležni. Vsak dan bodimo hvaležni in se zahvalimo za vsaj tri stvari, ki smo jih bili deležni tisti dan. Vedno imejmo v mislih, da so naši problemi mnogo manjši od problemov drugih. Živeti moramo tako, kot da je to dan, ki je zadnji v našem življenju.

Nasvet: Vsak dan napišimo seznam treh stvari, za katere smo hvaležni. Ne veste, za kaj bi naj bili hvaležni? Bodite npr. hvaležni za današnji dan, za svoj vid, za pitno vodo, za zdravje, za delo, za mir ... Nobena od teh stvari ni samoumevna.

Tako. To je 12 navad, ki jih živijo ljudje in dočakajo visoko starost. »Nič novega,« boste rekli. Ja, res je, vendar bodimo iskreni do sebe, da od vseh napisanih navad nimamo ozaveščenih vseh dvanajstih. Tudi jaz ne. Sem se pa odločila, da jih bom postopoma zavestno vnašala v svoj vsakdanjik in upam, da jih boste tudi vi.

Dejavniki vpliva na zdravje

Vir: <http://www.mayoclinic.org/patient-care-and-health-information>

V vsakem računalniku je kar nekaj komponent, ki se pri svojem delovanju segrevajo.

Napajalnik, procesor, grafična kartica, ... Zaradi tega je potrebno te komponente hladiti. Za to poskrbijo ventilatorji znotraj računalnika. Zaradi boljšega pretoka zraka je včasih na ohišje nameščen še dodatni ventilator. Ventilatorji pa poleg zraka v računalnik prinesejo tudi prah.

Roman Megušar

V računalniku se prah neprestano nalaga, kar otežuje normalno hlajenje. Hladilna rebra se napolnijo s prahom in ovirajo prosti pretok zraka. Zaradi tega se računalnik še bolj segreva in oddaja še več toplote. Računalnik deluje kot mala pečica. Pozimi to ni moteče, poleti pa je vsaka dodatna stopinja v prostoru odveč in vpliva na počutje. Poleg tega se zaradi povečane temperature in obremenitve računalnika poveča nevarnost okvar in zmanjša življenjska doba računalnika.

Prahu v računalniku skoraj ne vidimo, saj računalnika ne razstavljamo prav pogosto. Čiščenje namiznega računalnika se lahko lotimo sami. Računalnik odklopimo iz napajanja elektrike, ga odnesemo v primeren prostor, odstranimo stranice ter obrišemo in izpihamo prah. Včasih je potrebno tudi kakšen ventilator odstraniti, ga očistiti ločeno ter ga ponovno pritrditi. V primeru, da niste kos tem nalogam, vam bodo računalnik z veseljem očistili na kakšnem računalniškem servisu. Za čiščenje prenosnih računalnikov pa je za čiščenje obisk servisa skoraj obvezen. Razstavitev le-tega ni enostavna, lahko se naredi škoda po nepotrebnem.

Po čiščenju deluje računalnik nekoliko tišje, segrevanje je manjše, komponente so manj obremenjene, v okolico piha hladnejši zrak. V nekaterih primerih pade temperatura procesorja tudi do 15 stopinj Celzija.

Kako pogosto čistiti računalnik? To je odvisno od obremenitve računalnika in prostora, kjer je le-ta nameščen. Pri računalnikih, ki so običajno vključeni vsaj 8 ur dnevno, je priporočeno preventivno čiščenje enkrat letno.

Če želite, da bo vaš računalnik dobro in zanesljivo deloval, je potrebno zanj tudi ustrezno skrbeti. Ne čakajte, da bo računalnik odpovedal, raje zanj poskrbite preventivno.

BALINARSKO

DRUŠTVO LOKATEKS TRATA

Nataša Dolenc

Dvanajstkratni slovenski prvaki, balinarji Lokateks Trate, so se letos uvrstili na zaključni turnir četverice v italijanski Savigliano. Svoj nastop v evropskem pokalu državnih prvakov so obeležili tako, da so postali evropski podprvaki. Eden izmed njih je naš sodelavec Silvo Korošak.

Ali nam lahko predstaviš balinarsko društvo?

BD Lokateks Trata je bilo ustanovljeno leta 1960. Na začetku se je društvo imenovalo Balinarski klub Trata. Po osamosvojitvi Slovenije in po sprejetju novega zakona o društvih se je preimenovalo v Balinarsko društvo Trata. V letih delovanja je društvo preraslo v najboljši balinarski kolektiv v Sloveniji in tudi v evropskem merilu smo razpoznavni, saj smo ob vsakem naslovu ali podnaslovu državnih prvakov igrali evropski pokal državnih prvakov in tudi tam imeli pomembno vlogo. Leta 1983 smo nad baliniščem, ki se nahaja v športnem parku na Trati, zgradili streho, ki je bila osnova za kasnejšo dvorano. Leta 2000 smo pričeli z izgradnjo balinarske dvorane, ki smo jo leta 2005 končali in danes nudi odlične pogoje za balinanje za vse generacije skozi celo leto.

Kakšna je tvoja vloga v društvu?

Od leta 2011 sem selektor in trener članske ekipe.

Kako potekajo treningi?

Treninge imamo z ekipo skupaj dvakrat tedensko po štiri ure. Po potrebi in pred večjimi tekmovanji določim tudi dodatne treninge s posamezniki ali pa samo z delom ekipe. Kot selektor med prestopnim rokom sestavim ekipo in okvirno določim, v katerih igrah naj bi športnik tekmoval. Seveda med sezono glede na nasprotnika, nivo usposobljenosti tekmovalcev in taktike, ki si jo zamislim pred vsako tekmo, postavim ekipo včasih deloma, včasih pa popolnoma spremenim. Posameznik po pravilniku lahko na eni tekmi igra največ tri igre. Temu primerno prilagajam način treniranja vsakega igralca posebej. Treningi potekajo skozi celo leto, razen julija in avgusta. Celotna ekipa ima trenutno enajst registriranih igralcev. Igralec mora biti kondicijsko in psihično maksimalno pripravljen. Tekmovalci, ki tekmujejo v hitrostnem zbijanju, morajo ob tehničnih treningih, ki jih izvajajo na balinišču v pripravljalnem obdobju dnevno, preteči izmzensko - trikrat tedensko po deset kilometrov, dvakrat tedensko pa je poseben intenzivni trening sestavljen iz različnih krajših tekaških dolžin; za tiste najboljše pa še vaje z utežmi. V času tekmovanja so treningi kondicijske narave manj intenzivni.

Silvo Korošak, selektor in trener članske ekipe s prisluženim pokalom

Kako poteka ligaško tekmovanje?

Ena tekma je sestavljena iz več iger. To so: hitrostno zbijanje, štafetno zbijanje, natančno zbijanje in klasične igre (trojka, dvojka, posamezno, igra v krog in igra v krog v paru). Za gledalce je najbolj atraktivno hitrostno in natančno zbijanje.

Na katerih tekmovanjih ekipa nastopa?

Članska ekipa od osamosvojitve Slovenije nastopa v Super ligi Slovenije. V teh petih letih, odkar vodim ekipo, smo bili štirikrat državni prvaki, skupaj pa že dvanajstič. To je najvišji rang tekmovanja v Sloveniji in vsako leto tekmuje samo osem najboljših ekip v državi. Tekmovanja potekajo tedensko, ob sobotah. Najboljši dve ekipi Slovenije se uvrstita na evropski pokal državnih prvakov. To tekmovanje se igra po sistemu tekma doma in v gosteh, boljši napreduje v naslednji krog. Nasprotnika in gostitelja prve tekme se v vsakem krogu določita z žrebom. Do sedaj so bili samo štirje slovenski klubi uvrščeni na »final four«, od tega je bil naš klub že dvakrat. Letos smo ob našem jubilejnim tridesetem nastopu v evropskem pokalu

državnih prvakov dosegli najvišjo ekipno uvrstitev v zgodovini kluba, drugo mesto, VICE PRVAKI EVROPE. Ob dejstvu, da se v Sloveniji od balinanja ne da živeti (vsem nam je prvo služba oziroma šola, družinske obveznosti in šele nato balinanje), smo letos dosegli res izjemen uspeh. Samo za primerjavo: v najboljših italijanskih in francoskih klubih, in celo v hrvaškem Zrinjevcu, so vsi člani ekipe popolni profesionalci, služba jim je balinanje. V Sloveniji takega ni, seveda razen tistih nekaj najboljših, ki tekmujejo za tuje balinarske klube.

Poleg mednarodnih in ligaških tekmovanj se v Sloveniji pod okriljem BZS-ja odvijajo prvenstvena tekmovanja za državnega prvaka v vseh posameznih disciplinah in vseh kategorijah (dečki, mladinci, člani, veterani in ženske). Na teh prvenstvih se tekmuje po sistemu Davisovega pokala. Od leta 1992 pa do danes smo v kategorijah dečkov, mladincev in članov osvojili že 68 državnih naslovov. Na svetovnih in evropskih prvenstvih ter sredozemskih igrah pa so člani našega društva osvojili 14 zlatih, 7 srebrnih in 8 bronastih odličij.

OSEMDESET

LET SPOMINOV

Nina Drol

Mici in Lado Koblar iz Dašnice sta v pokoju že kar nekaj časa, vendar je spomin na delovne dni še vedno živ. Spomine je najprej obujal Lado.

Prihajate s kmetije v Sorici. Kako vas je pot zanesla v poklic, ki ste ga opravljali do upokojitve?

Rodil sem se na domačiji na Ek v Sorici, kjer sem preživel otroška leta. Pri štirinajstih letih sem se po končani osnovni šoli vpisal na metalurško šolo na Jesenicah. Tako sem se odločil zato, ker domača kmetija ni bila dodeljena meni, tako da me misel, da bi ostal doma za hlapca, ni pretirano navduševala. V času šolanja v letih od 1948 do 1951 sem stanoval v internatu pod Mežaklo, kjer nas je takrat bivalo 300 dijakov, od tega 150 iz Bosne. Skupno nas je šolo obiskovalo 500 dijakov. Po končanem šolanju sem se zaposlil v železarni, ker sem bil njihov štipendist. Po odsluženih treh letih sem odšel na služenje vojaškega roka, kjer so me dodelili v mornarico. Zanimivo, kajne? Takle gorski poba se znajde na morju, kjer sem pristal kot krmar tovarne ladje (smeh). Zadolženi smo bili za razvoj raznovrstnega orožja vzdolž Jadranske obale. Na ladjo smo lahko naenkrat naložili dva tanka ali pa pet torpedov. Večkrat smo tak tovor peljali z Reke v Boko Kotorsko. Proti koncu sem bil kot komandir straže z ladje premeščen v Raže pri Šibeniku. Leta 1957 sem se po treh letih vrnil v domače kraje in v tovarni Niko zaprosil za službo. Niko Žumer me je poklical na razgovor in mi dejal, da lahko že naslednji dan pričnem z delom. Za prehrano in stanovanje pa sem moral poskrbeti sam. V Železnikih sem poznal Pobječevega mesarja, tako da sem kar njega povprašal, če ve, kdo bi oddajal kakšno sobo. Peljal me je k Pobjč na Racovnik in gospodinja mi je najprej hotela dodeliti prostor na štali, kjer so spali njihovi delavci. »Na štali pa ne bi rad živel,« sem si mislil. Očitno sem deloval precej razočarano, tako da sem nato dobil lepo kamro v hiši, kjer sem bival nadaljnji dve leti.

Ponosen na gobarsko »trofej«

Mici in Lado Koblar

Kako se spominjate začetkov, ko ste nastopili delo v podjetju?

Mojster orodjarne v Niku je bil Peter Polajnar, dodelil pa mi je delovno mesto na stružnici, kjer sem delal v dveh izmenah. Ko se je pričela gradnja nove tovarne, smo tudi zaposleni prispevali precej udarniških ur. Ko so bili novi prostori zgrajeni do te mere, da so bili vseljivi, smo vanje iz Nika preselili strugarno. Najprej kakšnega posebnega dela ni bilo. Potem se je prodajnik Mladenović dogovoril, da so pričeli s proizvodnjo elektromotorčkov za Ameriko. Iz Beograda je prinesel vzorce. Najprej smo precej debelo gledali, česa naj bi se lotili, saj nismo imeli potrebne tehnologije in strojev za izdelavo lamel. Kljub vsem preprekam, ki jih je bilo potrebno premestiti, je ing. Žumer vzorčke nesel v Beograd. Gospod iz Amerike - mi smo mu rekli po domače kar »Šarenov« (smeh), ne bi vedel, kako se pravilno zapiše njegov priimek, si je nato prišel ogledat proizvodnjo in naročil več 1000 elektromotorjev. Ko smo leta 1964 - 1965 imeli proslavo ob izdelanem milijonem motorčku, se je je tudi on udeležil. Peter Polajnar me je medtem s stružnice premestil v orodjarno, kjer sem ostal dvanajst let. V teh letih sem odšel v Nemčijo na dvanajstdnevno izobraževanje, kjer sem pridobil znanje za delo s stružnimi avtomati. Direktorsko mesto je prevzel Lojze Žumer, ki me je po tem času premestil na linijo gredi v proizvodnjo, kjer so delale delavke na stružnicah, vrtnih strojih

in strojih za valjanje gredi. Na tem oddelku so bili peč za kaljenje gredi ter brusilni stroji za brušenje. Izvajala se je tudi kontrola gredi. Leta 1991 sem bil sedem mesecev pomočnik obratovodje proizvodnje, nato pa sem se od podjetja poslovil ter odšel v pokoj.

Vaša žena mi je namignila, da ste delo jemali zelo resno.

(Smeš). Lahko rečem, da sem vedno želel imeti red in disciplino na delovnem mestu. Mogoče to komu najprej ni bilo pogodu, vendar se je ponavadi izkazalo, da je bolj tako. Delo pod takimi pogoji poteka bolj tekoče in učinkovito.

Tudi pedagoško delo vam ni neznano.

Med delom v podjetju sem uspešno končal tudi delovodsko šolo. Izobraževanje je potekalo v OŠ Železniki. Nato sem v Ljubljani opravil še izpit za inštruktorja avtošole ter dvajset let poučeval bodoče voznike in voznike. Pri tem delu moraš biti predvsem potrpežljiv in pripravljen na vse (smeh). Kot je povsod, so tudi za vožnjo nekateri bolj, drugi manj nadarjeni in potrebujejo več časa, da osvojijo določene spretnosti, ki jih vožnja zahteva. Za uspešno delo inštruktorja sem prejel bronasto, srebrno in zlato priznanje, tako da mislim, da sem nekaj vendarle naredil prav (smeh).

POPOTNIŠKI

SPOMINI

Mici kot učiteljica klekljanja v čipkarski šoli v Železnikih

Kako ste zapolnili prosti čas v pokoju?

Najprej smo se lotili gradnje hiše v Dašnici, to me je popolnoma zaposlovalo do leta 1993, ko smo se vselili. Vmes so prišli vnuki, zdaj pa najraje kaj postorim okoli hiše. To me izpolnjuje in osrečuje.

Mici, kakšna pa je vaša zgodba?

Zgodaj mi je umrl oče, tako da sem se morala zaposliti, ker nas mama ni zmogla preživljati sama. Prijavila sem se za delo v tovarni Niko. Najprej sem tako začela z delom »na ekonomiji«, smo rekli takrat. V Jegličevi hiši je bila menza za delavce iz tovarne. Za potrebe prehrane je bilo potrebno saditi krompir, gojiti zelenjavo, kositi in grabiti travo, saj so imeli tudi živino in še prenekatero delo se je našlo. Ko so nas, ki smo delali »na ekonomiji«, potrebovali za pomoč pri delu v tovarni, so nam to dan poprej povedali in naslednji dan smo se zgledali na delovnem mestu, ki so nam ga odredili. Ko pomoč ni bila več potrebna, smo se vrnili nazaj in spet skrbeli za to, da je menza imela delavcem kaj postaviti na mizo. Po dveh letih so mi pa sporočili, da so me zaposlili in da z naslednjim dnem pričnem z delom. Dodelili so mi delovno mesto strugarke, kjer sem delala vijake za tehtnice. Od tam so me premestili na navijanje rotorjev, vendar sem čez čas prosila za premestitev nazaj na stružnico, saj mi je bilo to delo ljubše. Po nekaj letih so me zopet premestili, tokrat sem pristala v kontroli izdelkov na traku. Opravila sem tečaj za kontrolorko ter čez čas postala super kontrolorka, kar pomeni, da sem kontrolirala delo kontrolorjev. To delo sem opravljala do upokojitve leta 1988, v teh letih sem ob 40-letnici kovinarstva dobila zlato priznanje za zasluge pri razvoju kovinarstva v Železnikih.

Upokojenci menda nimate veliko časa. Vam ga ob vseh dejavnostih najbrž res kdaj zmanjka.

Kaj je sledilo, ko sva se upokojila, je povedal že Lado (smeh). Zgradila sva hišo v Dašnici, kamor smo se vselili med prvimi. Spominjam se, da še ni bilo javne razsvetljave, večina hiš v tem koncu je bila nevseljenih in zdelo se mi je, da sem se znašla sredi divjine (smeh). Prej smo namreč živeli v bloku pri Zdravstvenem domu v Železnikih, kjer se je kar naprej nekaj dogajalo. Prav tako so mi večino časa zapolnili vnuki, ki so zdaj že odrasli, in skrb za gospodinjstvo. Poleg vsega pa sem že vsa leta predana klekljanju, tako da časa včasih res primanjkuje.

Ste med najbolj znanimi klekljaricami v Sloveniji. Se dandanes še udeležujete prireditve povezanih s čipko?

V upravnem odboru TD Železniki sem od leta 1991, ko so se društvu pridružile tudi klekljarice. Takrat jih je bilo več kot dvesto, danes je aktivnih le še približno štirideset. Bila sem vodja klekljarskega tekmovanja na Čipkarskih dnevih, nekaj let pa sem poučevala klekljanje v čipkarski šoli v Železnikih. Ob vsem tem se je kar težko izključiti iz dogajanja, tako da - ja, še vedno sem aktivna klekljarica (smeh). Ravno prejšnjo soboto, 18. junija, sem na Brezjah zastopala klekljarice iz našega območja. Petindvajset klekljaric iz posameznih krajev nas je kot obeležitev 25-letnice samostojne Slovenije klekljalo delce slovenske zastave, ki smo jih nato združile v celoto. To soboto, 25. junija, pa se odpravljam v državni zbor, kjer je zastava razstavljena. Z ljubeznijo klekljam že šest desetletij, tako da upam, da bodo prsti še kar nekaj časa lahko sukali kleklje in bom ustvarila še kakšno klekljano umetnijo.

Bliža se čas dopustov. Načrtovanih, ali takšnih v zadnjem hipu. Se zgodi, da se ga lahko že mesece veseliš, potem pa vse pade v vodo. Pa ne v morsk. Zgodilo se mi je tudi, da sem šla na pot z nekakšnim odporom, brez veselja in zanimanja. Še prtljage nekako nisem mogla spraviti skupaj. A na koncu se je izkazalo vse skupaj za eno boljših potovanj. Življenje je res posuto s presenečenji. Takšnimi in drugačnimi.

Marija Demšar

Upokojensko je precej bolj umirjeno, z manj stresa, z manj presenečenj. Je pa zato več časa. Za sprostitev, za branje, za razmišljanje, pa tudi za spomine. Ah, ti spomini. Mnogo jih je. Samih lepih. Tiste manj lepe sem pa pospravila v en predal, ki ga zelo poredko odpiram.

Tokrat imam v mislih spomine z dopustov in s potovanj v preteklosti. Našla sem škatlo s fotografijami – v albume ne gre nič več. Sicer pa je danes že itak vse na tistem okroglem računalniškem ploščku. Fotografije so nekako zastarele, so iz mode. Spomine pa priključijo.

Bile smo štiri prijateljice, ki smo se rade potepale. Čim dlje, tem bolje. Ena je poskrbela za organizacijo, ena za komunikacijo (To zagotovo nisem bila jaz!), štedilnik je bil sestrina domena, čuvanje vseh dokumentov so pa zaupale kar meni. Nikoli se mi ni zdelo ravno pametno, da je vse na enem mestu, a tako je bilo. Po drugi strani pa je bilo to zame zagotovilo, da me ne izgubijo. Smo se sprehajale po tržnici (po suku) v Tuniziji. Moja sestra povsem brez skrbi. Itak je imela v zapetem žepku le papirnati robček. Jaz pa sem objemala, da ne rečem oklepala, nahrbtnik, kot bi nosila suho zlato. Na hrbtu ga nisem upala nositi, ker bi bilo vse skupaj preveč priročno za izposojevalce tuje lastnine. No, sestra tistega robčka ni nikoli uporabila. Ne da bi sploh kaj čutila, je izpuhtel, gumbki pa so bili odpeti. Specialisti na delu, ni kaj. Tam smo se prvič srečale s samopostrežnim zajtrkom in večerjo. Še sreča, saj je bilo nekaj treba pojesti tudi v času kosila. Še danes vidim tisto njihovo torto v vitrini. Velikost običajne mize, potem pa fantastično okrašena, kot nekakšen vrt z mnogo cvetja in s pticami. Zase vem, da so bile oči veliko bolj lačne kot pa želodec. Bo že držalo, da jemo tudi z očmi. Predvsem sem pa oči vedno uporabljala za opazovanje, pa naj bo to pokrajine, znamenitosti ali pa ljudi. Najbolj so me vedno zanimala oči. Pa ne le barva in oblika – v njih se odražajo radost, bolečina, jeza, žalost ... so nekakšno ogledalo nas samih.

Vedno pa me je pritegnilo dogajanje samo. Kar se tega tiče, ima prednost Alžirija. Prvič sem šla nekam res daleč, prvič sem se peljala z letalom. Prvič sem se srečala z muslimanskim svetom. Teh prvič je bilo na pretek. Najprej smo se srečali s prometom. Nekaj nedoumljivega zame. Avtomobili stari 30 in več let. Kako vem? Letnica je izpisana na

Razglednica iz Alžirije

registrski tablici. Se jim pač obrestuje suho podnebje in cest ne solijo, kar avtomobilom podaljša življenjsko dobo. Ali res? Še nisem videla toliko odpadne pločevine v voznem stanju! Če manjkajo kakšna vrata, ni nobena redkost. Za stekla pa ne vem. So mogoče odstranjena zaradi boljše ventilacije? Tisto sprednje zagotovo ne. O pomečkani, opraskani in zverženi pločevini pa ni vredno izgubljati besed. Če na Irskem ločiš domačine od tujcev po tem, kdo ima dežnik (se ne spleča, veter opravi svoje), potem je tukaj dober pokazatelj avto. V glavnem so bili celi le tisti s tujimi registracijami. Tudi pri nas imamo zadnje čase čedalje več krožišč. V sredini pa otok s cvetjem ali kako drugo zanimivostjo. Tudi tam so bila krožišča. Namesto otoka pa je stal sredi razbeljenega asfalta kakih 20 cm visok betonski podstavek. Ograjen z na videz dokaj močno kovinsko ograjo – v sredini pa – prometni policist. Sem se spraševala: »Zakaj? Da mu ni vroče v noge? Da ne omahne zaradi hude vročine na cestišču?« No, preden smo se vrnili, me je pa prešinilo, da mogoče zaradi svoje varnosti. Če se spomnim njihovega načina vožnje, bi bilo to kar logično! Sta imela dva udeleženca v prometu »srečanje bližnje vrste«. Stopila sta ven. Kupon? Kakšen kupon neki! Obilo kričanja podkrepjenega z razkazovanjem mišic, potem pa vsak v svojo smer. Tistih nekaj na novo pridobljenih »unikatnih okraskov« se pa med vsemi ostalimi tako ni kaj prida poznalo. Ja pa luknja v cestišču. Pa ne kakšna udarna jama zaradi izrabljenega asfalta. Takšna prava, več kot meter globoka, je bila. Brez zaščite seveda. Jaz firbec, ki imam oči na pecljih, če sem le 20 km oddaljena od domačega kraja, bi brez prijateljske pomoči verjetno izmerila dejansko globino.

Mogoče je pa strmoglavil v globino tamkajšnji domačin, balkonski nočni obiskovalec. Odgrnila sem zaveso, da se prepričam, če so okna zaprta. Za vrata me ni toliko skrbelo, saj so bila »ojačana« z vezano ploščo (V dokaj uglednem hotelu!). Tam pa iz oči v oči z moškim, ki je držal kazalec na ustnicah. Še nisem tako kričala v življenju! Ko sem premagala presenečenje, sem slišala lastno vpitje, čeprav sem se držala za usta. No, padel ni ravno, saj smo ga drugi dan videli. Pa zakaj bi, če so bili pa balkoni lepo prehodni. Le malo bolj je bilo potrebno potelovaditi s spodnjima okončinama. Od takrat takih balkonov ne maram prav preveč.

Pa še nečesa ne! Dolgih, zelo dolgih voženj. S tem ne mislim nekaj ur. Pred leti smo šle v Španijo – z avtobusom. Ob 8 uri iz Škofje Loke, drugi dan ob času kosila smo pa prispeli na cilj. Res so bili vmesni postanki, a je bilo prenaporno. Jaz, da ne bi zmogla? Pa kaj še! Čevlji so bili krivi. Po kosilu, tuširanju in počitku naj bi šle malo na sprehod. Ja, so šle – jaz pa ne. Nisem mogla obuti čevljev zaradi oteklih nog. Pa nisem imela s sabo le enega para, kot zadnje čase, ko je vse zreducirano na minimum.

Sidi bou Said

Tunis

Včasih pa ...oh, sem tovorila. Brez veze, če bi bilo to danes. Težave z nogami so se že naslednji dan uredile. Pot domov pa ni bila niti malo naporna. Za to je poskrbel TAM-ov avtobus. V Franciji, točneje v Aix en Provence, je od hrepenenja po topli sončni Španiji obnemogel. Ker pa rezervnih delov za TAM-a nista našla, sta uboga šoferja celo noč varila in popravljala to naše prevozno sredstvo. Potniki smo pa uživali v dobrem hotelu, ob nenadejanem podaljšanju potovanja.

Včasih pa takšen podaljšek ni ravno v užitek. Na povratku iz Splita prav gotovo ni bil. Potovali smo z vlakom. Navadno z nočnim. Tokrat pa sredi popoldneva. Poleti je v Dalmaciji precej vroče. A se zunanja temperatura ne da primerjati z vročino v vlaku, ki je že lep čas stal na tirih, na soncu. Prišel je težko pričakovani čas odhoda. Ali pa tudi ne. Malo smo se vozili gori – doli, malo stali, pa spet gori – doli, potem pa z veliko zamudo le krenili na pot. Ko vsaj ne bi. Ta čuhapuha se je ustavila le malo od Kaštelov naprej. Sredi ničesar, sredi divjine. Žgoče sonce, razbeljeno kamenje, nekaj na stebelu posušenih šopov trave, pa kakšen ovenel zametek grmička tu in tam. Še nekaj zamolklih poskusov obnemoglega hropenja s strani stroja, potem pa tišina. In sonce, ki ubija. Uro, dve ... Pijače v prtljagi je zmanjkalo, nato še tiste v jedilnem vagonu, vključno s pivom. Potem pa je le prišla odrešitev iz Knina. Zakaj ne iz bližnjega Splita? Kar drugo lokomotivo so poslali. Mogoče so pa nekateri že prej vedeli, da se ne obeta nič dobrega. Ha, v Kninu pa bitka za vodo! Mi je uspelo, čeprav vsem ni, v tistih pičlih minutah postanka.

Tisto leto smo sklenile, da je takih prevozov enkrat za zmeraj konec. V okolico Splita, ali na Vis, smo pa rade hodile. Letalo in hidrogliser torej. Smo si pa kar privoščile, a? Pa če si sam, je to drugače. O, se je z leti kar nabralo teh letalskih prevozov. Vsakič posebej pa najbolj uživam ob vzletu. Ko se letalo odlepi od tal, je to zame nekaj najlepšega, nekaj ... nekaj – ma, saj ne znam razložiti. Skratka nekaj izjemnega!

Mogoče pa avtobus, ki nas je prevažal na zadnjem potovanju, ni zamenjal registrske tablice z oznako 9025 JNH. Ja, nazaj hočem – sem jaz prebrala. Na letalo ja, potem pa ...

Se bom pustila presenetiti.

Barcelona

KDOR

POJE, SLABO NE MISLI

Nina Drol

Pevke in pevci MePZ Domel pod vodstvom dirigenta Franceta Čufra so zakoračili v 37. leto delovanja. Člani so prihajali in odhajali, nekateri v zboru prepevajo že od začetka, prav vsem pa je skupna ljubezen do petja.

Začetki Domelovega pevskega zbora segajo v daljno leto 1979, ko se je takratnemu sekretarju v podjetju Iskra Železniki, Mirku Polajnjarju, direktorju Tonetu Rakovcu, Marjanu Peternelju in Francetu Čufri, ki zbor vodi še danes, porodila zamisel o ustanovitvi pevskega zbora. Največ pevcev je prihajalo iz Iskre, današnjega Domela, pridružili pa so se jim tudi pevci iz drugih podjetij, ki so se odzvali njihovem vabilu. Rodil se je Mešani pevski zbor Iskra, pod vodstvom Franceta Čufra. Zbor je v najboljših časih štel tudi trideset in več članov. Prepevali so najrazličnejše pesmi, precej je bilo tujih in izvedbeno precej zahtevnih. Udeleževali so se številnih proslav v domačem kraju, nastopali na najrazličnejših koncih Slovenije, peli pri sosedih v Italiji in Avstriji ter sodelovali na območnih revijah pevskega zbora. Tudi na Reviji gorenjskih pevskega zbora so sodelovali! Vsako leto so se odpravili na skupen izlet, kjer seveda tudi ni manjkalo petja.

Ena prvih vaj MePZ ISKRA v sejni sobi Kulturnega doma v Železnikih.

Nastop v Radovljici

Pevke in pevci so iz najrazličnejših vzrokov odhajali, prihajali so novi, nekateri pa v zboru prepevajo že od vsega začetka. Zbor danes šteje devetnajst članov, zato je izvedba določenih pesmi, ki so jih peli v preteklosti, nemogoča. Vsako leto obiskujejo varovance domov za ostarele (v Škofji Loki, Podbrdu, na Petrovem Brdu, Radovljici in v bohinjski Srednji vasi), ki so vedno veseli ljudskih pesmi v različnih priredbah. Redno se udeležujejo srečanj ZZB za vrednote NOB. Slednji so jim podelili priznanje za ohranjanje partizanske pesmi. Uspešno je tudi dolgoletno sodelovanje s KUD France Koblar Železniki, s katerim so popestrili vsebinsko marsikatero izmed številnih proslav, na katerih so nastopili.

Po pripovedi Franceta Čufra je tudi pevski zbor zorel, se spreminjal, saj so se časi od takrat, ko so začeli, krepko spremenili. Tovarišice in tovariši so ostali v preteklosti in vsem se mudi, tudi njim. Na začetku so imeli vaje v sejni sobi Kulturnega doma, šele pozneje so se preselili v Osnovno šolo Železniki, kjer je že dolga leta ob torkih ena od učilnic rezervirana za vaje. Na splošno se repertoar manjša, tudi glasba se je precej spremenila. Zvrsti in tokovi so občutno več, kot jih je bilo na začetku delovanja zbora. Moderna glasba jih navdušuje, vendar se bolj najdejo v ljudski pesmi in njenih priredbah ter v prvih obdobjih zborovskega petja iz obdobja čitalnic, bratov Ipavec. Veseli bi bili novih članic in še posebej članov! Zato vse, ki v petju najdete veselje, vabijo, da se jim pridružite.

PALMA DE MALLORCA

Tadeja Bergant

Palma de Mallorca je eden največjih otokov v Balearskem otočju – poleg Ibize, Minorce in Formentere. Otok je znan predvsem kot turistična destinacija – večinoma jo obiskujejo Nemci, Irci, Poljaki, Nizozemci, Angleži ... in peščica Slovencev.

Od doma smo se odpravili pozno ponoči ali zgodaj zjutraj, na poti pobrali še vodiča Izaka in jo mahnilo proti Gradcu, od koder smo že pet čez šesto zjutraj odrinili proti Mallorci. Tudi tokrat so prijetno zibanje in pridruženosti zvoki večino zazibali v spanec ..., na obveznem postanku zaradi počitka šoferja nas je malo čez avstrijsko mejo pričakal nenavaden prizor – polno sprehajalcev psov (s psi seveda) ob pol štirih zjutraj (!!!).

V Palmi nas je ob pristanku pričakalo polno letališče – turizem v polnem razmahu! Lani je bilo na Mallorci 25 milijonov ljudi – turisti letos zaradi trenutnih razmer (begunska kriza) tudi bolj posegajo po »evropskih destinacijah« – letos je tako bilo na Mallorci v 6-ih mesecih toliko ljudi kot lani v celem letu. Na prvi dan je Izak že takoj po vkrcanju na avtobus začel z našo »manthro« – »Pazite na svoje stvari.« – žeparji so tudi tukaj namreč zelo aktivni. Vse turistke iz našega avtobusa smo zato zgledale, kot da je nekaj narobe z nami, ker smo si dale denarnice okrog vratu in pod majico. Sledil je ogled Palme, glavnega mesta Mallorce, poleg tega pa je Palma tudi glavno mesto balearske pokrajine (prestonica). V zgodovini je bila Palma ograjena z obzidjem, 1902. leta pa so dele obzidja zrušili, da se je mesto lahko širilo. Kadar

Udeleženci strokovne ekskurzije

se na Mallorci ulije dež, v Palmi vedo, da dežuje, rečica skozi Palmo ima zato hudourniški značaj. Ogledali smo si staro železniško postajo in zelo lepo urejeno tržnico, kjer smo bili res navdušeni nad skrbno zloženimi vsemi vrstami rib, živimi jastogi, češnjami v dimenziji marelic ..., (slika?) stojnice z golobi so bile presenetljivo gosto obiskane (mimogrede – trgovka, ki je s posebnimi škarjami »trančirala« te nesrečne ptiče, je imela res sive lase in oči ekstremno narazen – kot kakšen golob ...). Po ogledu te tržnice smo si skupaj ogledali še nekaj mestnih cerkva, mestno hišo na trgu Mayor (slika?), palačo Almudaina in notranjost katedrale sv. Marije. Zanimivost v zvezi s katedralo je ta, da je na tem mestu, kjer zdaj stoji, prej stala mošeja. Katedrala je zelo velika – dolga je 121 m, najbrž so jo zato gradili tako dolgo; začeli so l. 1229, končana pa je bila šele leta 1601. Zanimivo je tudi to, da je bila katedrala restavrirana in potem je bil k sodelovanju povabljen tudi znani Antoni Gaudi, ki naj bi izdelal baldahin nad oltarjem. Vendar je pred pričetkom prave konstrukcije zaradi spora razdrli pogodbo o sodelovanju, zato danes v katedrali lahko vidimo namesto kovinske bolj kot ne kartonsko konstrukcijo v kombinaciji s pluto tega baldahina. (slika?) Po tem ogledu smo se lahko na hitro še malo sprehodili po mestu in si »privoščili« kosilo. Jedla sem paello z morskimi sadeži – mmmmm ... – najenostavneje to jed lahko opišem kot kuhano-pečeno rižoto z različnimi prilogami na žafranovi osnovi. Ob dogovorjenem času smo se zbrali na avtobusu, ki nas je odpeljal do hotela Reina del Mar v Arenalu. Arenal je mesto, ki je oddaljeno od Palme 15 minut vožnje, mestni avtobusi vozijo celo noč. Sicer je to mesto hotelov, saj si v nekaj kilometrov dolgi vrsti ob obali sledi cela vrsta hotelov, vmes so sicer stanovanjski bloki in nekaj hiš, ampak hoteli prevladujejo.

Kot zanimivost o domačinih naj omenim še to, da pijejo kavo z mlekom (café con leche) samo zjutraj, čez dan pa, če že, pijejo kavo brez mleka. Mleko namreč obremenijo prebavo in po njihovem mnenju samo barbari po kosilu uživajo mleko.

Baldahin iz kartonske konstrukcije v kombinaciji s pluto

Katedrala svete Marije

Palma de Mallorca

Mallorca se izgovarja tudi »majorka« – Rimljani so Mallorci rekli »insula major« (veliki otok) in od tod pač ime. Major je tudi izraz za največji, glavni – recimo »mercado mayor« je glavni trg, ki je poznan po tem, da je tu inkvizicija zelo dolgo izvajala svojo aktivnost – ukinili so jo šele l. 1820 (verska čistka nad judi), zato se mu reče tudi španski trg. Puig Mayor je najvišji vrh Mallorce, visok 1445 m in leži v Tramontana hribovju Mallorce.

Tega smo videli naslednji dan, ko smo se odpravili na gorski del Mallorce.

Mallorčani imajo na nek način svoje narečje in določene besede izgovarjajo drugače – recimo dober dan je v španščini »buenas dias«, Mallorčani pa rečejo »bon día«. Glavna razlika je ta, da se v španščini »j« izgovarja kot »h«, v malorščini pa kot »dž«. Recimo »španska playa« (plaža) se po malorsko izgovori »pladža«. To je posledica zgodovine – Jakob I. je namreč priseljeval na Mallorco ljudi iz Katalonije, tako da se na Mallorci križajo katalonščina, kostilščina in španščina (ta je zaradi prepovedi katalonščine s strani generala Franca med drugo svetovno vojno) ter malorkinščina.

V tem delu prevladuje poljedelstvo, ki bistveno prispeva k blagostanju Mallorce. Na začetku je prevladovala trta, ki jo zaradi bolezni trte – peronosporne zamenja pšenica. Kmetijstvo je na Mallorci sicer v zadnjem času zamenjal turizem. Za ta del sveta je značilen počasen sredozemski stil življenja – vsi so narejeni na t.i. »manjana, manjana« (jutri, jutri) ...

Peljali smo se skozi Algaido, pod vrhom Puig de Randa, kjer je viden stolp s kroglo na vrhu, ki je kot razgledna točka, zraven so ostanki samostana iz konca 13. stoletja, ki ga je dal postaviti Ramon LLull, pisatelj in filozof, ki je postavil pečat mallorški literaturi. V bližini je tudi mestece San Jordi, znano po poljih – vsako leto tam prirejajo poljški festival z znanimi poljški dirkami. Ljudje so začeli opuščati kmetije in se podajati v turizem. Na poti smo zato videli veliko opuščanih posestev – z mlini na veter, ki so služili mletju pšenice in tudi kot stiskalnice olja. Na Mallorci imajo najmanj 50 vrst najboljših oljčnih olj. Kar se kulinarike tiče, je tukaj prašič kralj živali, jedo pa tudi drobnico.

Mallorca ima sicer 830.000 prebivalcev, 80 odstotkov je katolikov, 500.000 je nativnih Mallorčanov, ostali so priseljeni – 150.000 iz celinske Španije

Knjižnica v samostanu v Valldemossi

(Iberski polotok), 120.000 jih je iz J Amerike (Argentina, Kolumbija in Venezuela), okrog 40.000 je Nemcev, 20.000 Britancev.

Sicer je na vseh Balearskih otokih 1.250.000 prebivalcev na 1500 km². Mallorca zavzema ¼ površine naše Slovenije in ima skoraj 60 odstotkov slovenskih prebivalcev.

Prispeli smo v Manacor, rečejo mu tudi mesto pohišstva (Mobles). Še po nečem je mesto znano – v njem je rojen teniški igralec Rafael Nadal. Tu je živel skromno življenje v stanovanjskem bloku. Zato imajo v Manacoru priznani teniško šolo, ki nosi njegovo ime. V Manacoru smo si ogledali tudi tovarno biserov – Majorico. Pokazali so nam postopek izdelave biserov. S posebno tehniko segrevanja na 600° C – ročno oblikujejo posebno keramično maso, ki jo potem potaplja v biserno barvilo, narejeno iz ribjih lusk in drugih dodatkov. Tako pripravljene bisere potem nanizajo spet na poseben način v lepe koralde in ogrlice, vstavljaajo jih v obeske, iz njih delajo uhane, zapestnice ...

Sledilo je pristaniško mesto Portocristo, pristanišče, ki pripada Manacoru. Iz zgodovine je poznan dogodek, ko se je na plaži izkrcalo 7000 Francovih vojakov in jih ni nihče pričakal, nobenega odpora ni bilo, tako da so morali čakati 1 mesec, da so jih končno izgnali. Francu je kasneje z letalstvom pomagal Benito Mussolini in nadzor so spet prevzeli nacionalisti.

V Portocristu smo si ogledali Zmajeve jame, ki so nekako podobne naši Postojnski jami, vendar brez vlakca in brez človeške ribice z mladiči ..., na enem koncu vstopiš, se po stopnicah in potkah spuščaš do najnižjega nivoja ter si ogleduješ kapnike na stenah in po stropu ter lepo osvetljene lagune. Na dnu je podzemno jezero Martel, kjer je organiziran mini koncert na čolnih. Ugasnejo se vse luči in potem iz daljave pripeljeta oz. »priveslata« dva z lučkami obrobljena čolna, na katerih so orgle, violinist in čelist in odvijte se pravi koncert. Je kar čarobno ... Na koncu se lahko povzpneš po približno stotih stopnicah ven iz jame, lahko pa se prej delček poti še pelješ s čolnom ...

Na poti nazaj v hotel smo se ustavili v delavnici keramike in tam smo lahko tudi degustirali za tiste kraje značilen zeliščni liker (podobnega okusa kot metaxa ali mastika – janež) – »hierbas« - izgovori pa se to »jerbas«.

Še nekaj o hotelu – 9 nadstropij, dolgi hodniki – veliki sobi polnih nemških (večina) turistov, in sicer maturantov in absolventov, željnih predvsem zabave, diska, sangrije, piva, »jerbas« ... so predvsem nočne ptice, ki podnevi »žurajo« ob bazenih in na plaži, ponoči pa v diskotekah in proti jutru tudi po hotelskih sobah ...

Vsak večer, ko smo se vrnili v hotel, je bilo ravno dovolj časa še za odhod na plažo in večerno kopanje, voda je bila čudovita, plaža pa ne več preveč polna.

Naslednje jutro je sledilo potepanje po otoku. Najprej smo se zapeljali v Valldemossa z 2000 prebivalci, ki slovi kot ena najlepših terasasto urejenih vasi na otoku, kjer se radi pohvalijo z dejstvom, da sta tam nekaj zimskih mesecev preživela tudi Frederic Chopin in njegova George Sandova. Njune sobane so ena izmed znamenitosti v samostanu, ki smo si ga

Utrinek iz ogleda Palme de Mallorce

ogledali. Tam smo videli tudi ostanek stare kartuzije in farmacevtske dejavnosti, menihovo celico, kapelo – cerkev s čudovitimi lesenimi izrezljanimi izdelki, kot recimo stol za nadškofa, videli smo tudi staro tiskarno, kjer so tiskali knjige. V samostanu ima svoj del tudi avstrijski nadvojvoda Ludwig Salvator, ki je znan kot neumorni raziskovalec odmaknjenih mediteranskih krajev. Na Mallorco se je vračal večkrat in pisal knjige v svojem raziskovalnem duhu – s smeri okoljevarstva in narave, zato velja za nekakšnega začetnika turistične dejavnosti na Mallorci. Kupil je pol otoka s farmami oljk, ni želel v vojsko, zato je raje naredil izpit za kapitana. Kasneje je vseeno vstopil v vojsko. Imel je ženo Matildo, za katero je znano, da je umrla grozne smrti – vžgala se ji je namreč obleka (domnevno je kadila in ji je na obleko padel cigaretni ogorek) in je zgorela. Po tem dogodku mu je družina nekako dovolila, da se je vrnil na Mallorco, kjer je kasneje kupil 3 vile, imel veliko ljubic in nezakonskih otrok, zaradi česar so se v njegovi kraljevski družini spet vsi zgražali. Bil je namreč dedič toskanskega vojvode, kraljevskega porekla torej. Pred smrtjo pa se je kljub vsemu vrnil na Dunaj in tam tudi umrl (1916). Slovi torej po svojem pionirstvu in okoljevarstvu in turizmu.

Sledil je ogled galerije »SerradeTramuntana«, kjer so razstavljena dela raznih slikarjev, ki jim je bila Valldemossa v centru Tramotane navdih. Nazadnje smo si ogledali še sobane v palači kralja Sancha. Predvsem so se nam zdele postelje izredno majhne – po širini in dolžini – očitno so bili ljudje v tistem času majhni. Prvi monarh Mallorce Jakob II. je dal to palačo sezidati za svojega sina Sancha. Legenda pravi, da je bila zgrajena na stari mavrski guvernerjevi utrdbi – Mussa – od tod tudi ime za Valldemossa.

Po ogledu samostana je sledilo presenečenje – Izak nas je povabil na kosilo v prikupno valldemoško gostišče, kjer smo jedli gaspačo – hladna

Kapniki v Zmajevih jamah

paradižnikova juha z dodano zelenjavo. Skuhajo jo recimo zvečer, potem jo do naslednjega dne ohlajajo in hladno postrežejo (s popečenim kruhom). Glavna jed je bil seveda »kralj živali«, za sladico pa hišni sladoled. Zraven smo poskušali lokalno vino.

Valldemossa leži v narodnem parku »SerradeTramuntana«. Tu je sicer zaradi gora največ padavin, ker se oblaki skoncentrirajo ob gorovju. Vendar je vode tu še vedno premalo, tako da razsoljujejo morsko vodo, kar pa je zelo drago. Občasno jo vozijo tudi s tankerji. Voda iz vodovoda tukaj ni pitna. Znano je tudi, da imajo tu okrog kar težave z odpadki.

Naslednja postojanka je bilo mestece Soller. Do njega smo se peljali skozi manjše zaselke. Eden od njih je bil tudi Deià. Malokdo ve, da je v tej od morja odmaknjeni vasi pokopan pisatelj Robert Graves (ki je tukaj tudi živel) – avtor romana Jaz, Klavdij. Sicer v tem predelu gore ponujajo ogromno pohodniških in kolesarskih možnosti, je pa to zelo suho področje in je zato velika nevarnost požarov.

Pred prihodom v Soller smo se ustavili na razgledni točki s pogledom na zaliv, kjer se je zasedla cesarica Sissy – avstro-ogrsko cesarica Elizabeth Amalie Eugenie, žena habsburškega monarha Franca Jožefa I. Znana je bila po svoji lepoti pa tudi hladnosti, rada je potovala in znana je tudi po svoji tragični smrti – po naključju naj bi jo namreč do smrti zabodel nek italijanski anarhist, ravno ko je hitela na ladjo.

Največja znamenitost v Sollerju je železnica, ki vozi po samem mestecu in tudi izven njega. Svet se tukaj ustavi – znani so po tem, da jim je napredek tuj. Ko so jim 1864. leta postavili telegrafске drogove, so jih kmetje požgali in prerezali kable. Drugače smo ravno zamudili festival pomaranč – vse je bilo še okrašeno s papirnatiimi lampijončki v obliki pomaranč. Smo pa obvezno poskusili lokalni sladoled – resnično 100 okusov ga imajo in resnično je vsak zelo dober. (Smo si dajali v pokušino.)

Prijetno utrujeni in siti smo se namenili nazaj v hotel, na obvezno večerno kopanje, zadnje pred odhodom domov.

Zadnji dan je bila tako kot prvi dan na vrsti spet Palma, in sicer smo si najprej ogledali akvarij, ki slovi po svoji velikosti. Odprt je 365 dni v letu in v njem je razstavljenih okrog 8000 živali, neke 700 različnih vrst. Akvarij je tematsko urejen – gusarski del, zabavni park, amazonija in v vsakem od teh tematskih delov so razstavljeni ogromni akvariji ali bazeni z različnimi morskimi živalmi. Recimo, morski psi (tudi z drugimi ribami) imajo akvarij velik 35 m x 25 m x 8,5 m – kar pomeni, da okrog tebe in nad tabo plavajo ogromni morski psi in občutek je res fenomenalen. Akvarij ima tudi okoljevarstveno vlogo – ozaveščajo in opozarjajo na izumiranje modrega tuna, ki ga na tone in tone pojemo v konzervah.

Po tem ogledu smo imeli »prosto« še za mogoče zadnje nakupe spominkov, hitro kosilo ali samo ogled glavnega trga pod palačo Almudaina, kjer se je dogajalo na veliko – bila je nedelja in imeli so kup lokalnih prireditev, stojnice, glasbena prizorišča in če hočete tudi hiter tečaj salse ...

Potem nazaj na avtobus, šofer Toni nas je odpeljal na letališče, kjer smo počakali na spet polnem letališču na »naše letalo«, ki nas je »spravilo« do Gradca, od tu pa smo v rahlem dežju krenili nazaj proti domu, polni vtisov z Mallorce, Palme de Mallorce.

Soller

MASAŽA,

TISOČKRAT SLIŠANA BESEDA.

PA RES VEMO, KAJ TO JE?

Masaža je stara toliko, kot je staro človeštvo, in je ena najstarejših oblik zdravljenja. Najstarejši zapisan dokument (5000 let pr.n.š.) predstavlja Ebersov papirus iz Egipta. Masaža je v njem navedena kot ena izmed metod zdravljenja. Drugi najstarejši dokument izhaja s Kitajske (okoli 3700 let pr.n.š.). Masaža se je v Evropo prenesla iz Egipta in že grški zdravnik Hipokrat je ugotovil, da lahko z ustrezno masažo sprostimo napete mišice in okrepi oslabele, prav tako pa je spoznal ugodne učinke na krvni obtok, nespečnost, sanacijo poškodb ... Grčija je bila prva država, kjer se je masaža začela uveljavljati pri različnih vrstah telovadbe in športa.

Petra Nartnik

Danes poznamo veliko vrst masaže. Nekatere so bolj poznane in imajo za naše razmere ustrezno medicinsko razlago in jih v zdravstvu uporabljajo za zdravljenje. To so klasična masaža, športna, regeneracijska, terapevtska ... in še vrsto drugih, kot so shiatsu masaža, tajska, indijska, bioenergijska ...

Maserji se učijo različnih in specifičnih tehnik masaže, pri tem pa uporabljajo svoja čutila dotika, da določijo pravilno količino pritiska, da najdejo občutljiva področja, kakor tudi druge probleme in blokade v telesu.

Dotik je zelo pomembna komponenta pri zdravljenju. Pred leti je bila masaža velik del negovanja bolnikov, tako je bilo mnogo dobrega prenesenega preko masaže. Danes pa je ena izmed pritožb, ki jih slišimo, da se zdravniki vse manj dotikajo ljudi, preprosto dotika tam ni. Velik ključ do zdravja je prav dotik. Vsaka masaža je pravzaprav unikatna. Vsak maser pa jo izvaja na svoj način. Masaži bi lahko rekli tudi umetnost dotika, saj je tisti, ki masira, po svoje umetnik. Niti dve masaži nista enaki, kaj šele dva človeka. Masaža je umetnost in znanost v enem.

Po definiciji je masaža manipulacija mehkih struktur telesa z namenom preprečiti ali omiliti bolečino, neugodje, mišične spazme, tudi stres, kakor tudi izboljšati zdravje in počutje. Lahko bi rekli, da je masaža ročna ali mehanska mehko-

ktivna manipulacija, ki vključuje prijetanje in premikanje.

Vemo, da sodobni življenjski ritem zahteva od nas pogosto vsega preveč: preveč sedenja in premalo gibanja, preveč psihičnih ali fizičnih obremenitev - vse to prinaša stres, napetosti, glavobole, bolečine v križu, poškodbe, nepravilnosti v gibalnem ustroju in splošno nelagodje. Masaža je pomemben del ohranjanja zdravega telesa in duha, ki

- preprečuje in omili bolečino,
- sprosti mišične napetosti,
- izboljšuje kostne, obkostne in vezivne strukture gibalnega aparata,
- izboljšuje mišično aktivacijo,
- pospeši regeneracijo tkiv,
- izboljša krvni in limfni obtok in s tem razstrupljanje organizma,
- deluje na psihofizično počutje,
- pospešuje samozdravljenje,
- sprosti duha ter energijske blokade,
- vzpostavlja naravni pretok energije in izboljša zdravje.

Masaža je pravzaprav še najbolj podobna fizioterapiji in je pravzaprav del le-te. Najbolje je najti obliko, ki nam najbolj odgovarja oz. odgovarja tudi našemu telesu. Pritisk na

določene točke je lahko tudi malce boleč, a na prvem mestu smo mi, naše telo in počutje. Naša telesa so različna, zato nekateri potrebujejo en pristop, drugim ustreza nek drug. Če se je maser kdaj ukvarjal z gibanjem ali delal v športu, potem sigurno bolje pozna zakonitosti telesa. Je pa tako, kot na primer pri zdravniku ali pa frizerju, da nam nekdo ustreza, nekdo ne, za nekoga je določena oseba dobra, drugemu ni všeč.

Masaža je del našega vsakdana in nas spremlja celo življenje. Mama bo svojega otroka vedno prišla in pogladila tam, kjer ga boli. Deloma si lahko pomagamo tudi sami s samomasažo ali prosimo ostale družinske člane, da si izmenjate masažo. Velikokrat lahko to opravimo kar mimogrede, ob čakanju na avtobus si na primer zmasiramo dlani, ob gledanju televizije si zmasiramo noge ... Vse preveč dajemo prednost manj pomembnim stvarim pred bolj pomembnimi. Med slednjimi naj bo vsekakor skrb za vaše lastno telo in zdravje.

V prihodnosti pa bo mogoče možno priti na masažo tudi z napotnico od zdravnika. Tako bi bilo prav. Vsaka ambulanta s fizioterapijo bi morala imeti maserja, pa po možnosti ne le enega.

<http://petranartnik.com>

DRŽAVNI

PRVAK V DOWNHILL-U

Katarina Prezeli

17-letni fant iz Sorice, dijak 2. letnika srednje šole za strojništvo v Škofji Loki, Domelov štipendist in državni prvak v downhillu v kategoriji do 19 let.

Da se ne ukvarja s »čisto navadnimi« športi, sem že slišala, saj so mi večkrat povedali, po kakšnih bregovih se spušča s svojim bandom, gradi skakalnice, jih preizkuša in izvaja vse mogoče vragolije. Ko pa je k hiši prišlo gorsko kolo, se je navdušil za downhill. Takole pripoveduje:

Pred petimi leti je brat kupil gorsko kolo in prav kmalu sem se navdušil nad spuščanjem po gozdnih poteh in koreninah. Dve leti sva ga skupaj uporabljala, potem pa sem za birmo dobil svojega »downhilca«. Čez eno leto sem šel na prvo tekmo.

Samo eno leto si treniral?

Ah, to niso bili treningi. Smo samo »mal dirkal«. Iz veselja. S prijatelji smo izdelali progo, po kateri še danes vozimo. Zdelo se nam je super, nismo pa kaj hudo trenirali.

In katera je bila prva tekma?

31. avgusta na Soriški planini, Downhill Sor'ca 2014.

O tej tekmi sem na spletu zasledila naslednje:

Rudi Pintar je mladi, talentirani spustaš, član domačega kluba MTB Železniki. Pri svojih 15 letih je odpeljal prvo dirko v spustu na tekmovanju DH Sor'ca 2014 in zasedel zavidljivo 2. mesto v skupini U17 med dve leti starejšimi tekmovalci. Ta uspeh je z vratolomno vožnjo uspel ponoviti maja 2015 na dirki downhill Buzet na sloviti progi 'Škrbina', na kateri je prav tako zasedel 2. mesto v skupini U17, po pravilih UC11 pa pade ta skupina pod skupino U19, med katerimi je dosegel odlično 9. mesto med 3 leta starejšimi tekmovalci.

Že na prvi tekmi na stopničkah ...

Ja, slabe pol sekunde mi je zmanjkalo za prvo mesto, ker sem zletel s proge. Ampak se nič ne sekiram. Za prvo dirko je bilo čisto v redu.

Takrat si bil še član domačega kluba MTB Železniki, od letos si včlanjen v klub KD Rajd Ljubljana.

Imamo skupne treninge za moč in kondicijo v Ljubljani, vendar je malo daleč, da bi se vozil tja. Zato imam doma rekvizite in sam izvajam predpisane vaje. Pa seveda na kolo, če že ne vsak dan pa vsaj vsak drugi. Najmanj dve uri.

To, da si v tako velikem klubu, prinaša določene prednosti ...

Imam ugodnosti pri nakupu raznih komponent za kolo. Če si na stopničkah, dobiš povrnjeno startnino. V klubu nas prijavijo na tekme, organizirajo prevoze in prenočišča, če jih rabimo. Uredijo nam licence za tekmovanja, ki jih podeljuje kolesarska zveza. Brez licence sploh ne moreš dirkati. Na dirkah imamo serviserja, ki priskoči na pomoč, če je treba. Kolesarski klub Rajd je podružnica Uniorja. Za

Rudi Pintar na zmagovalni stopnički

Unior tekmujejo trije tekmovalci. To je slovenska profesionalna ekipa in hodijo na svetovne pokale.

Od prve tekme pa do danes nista minili niti dve leti, pa si že dvakrat državni prvak. Lani in letos.

Ja, lani sem tekmoval še v kategoriji do 17 let, kjer sem na državni tekmi na Javorniku zmagal. Zanimivo, lani sem imel samo tri dirke, letos (pogovarjala sva se meseca maja) pa imam že do zdaj tri »pod streho«.

In same dobre rezultate.

No ja ... Na mednarodni tekmi na Lošnju sem res zmagal, letos aprila je to bilo. Cilj je bil tik ob morju, ustavil si se nekaj metrov pred morjem. Na evropskem pokalu v Kranjski Gori pa ni šlo. Sem imel bližnje srečanje z drevesom. Bolje mi je šlo teden kasneje na državnem prvenstvu, ki je bilo prav tako v Kranjski Gori. V svoji kategoriji sem zmagal.

Je to nevaren šport? Praviš, da si se »srečal z drevesom«.

Pri tem športu je tako, da malo večkrat padeš, ampak ni tako hudo. Imamo zaščitno opremo. Čelado, »želvo«, ščitnike za kolena in komolce.

Recimo, pri cestnem kolesarjenju je ravno obratno. Tam je manj možnosti, da padeš, so pa poškodbe lahko hujše.

Do zdaj sem imel srečo s poškodbami. Levi palec sem si zlomil lani, tako da sem potem kar z opornico tekmoval. Modrice in praske je pa treba vzeti v zakup. En teden malo boli, potem pa se zaceli.

Imaš kakšnega sponzorja?

Kuka extreme mi sponzorira oblačila. Pa štipendijo imam. In seveda veliko podporo domačih, ki me poleg vsega tudi spodbujajo in navijajo zame na domačih tekmah.

Se že pripravljaš na naslednjo tekmo? Kdaj bo?

Kar nekaj tekem me še čaka letos. Prva že junija v Schladmingu v Avstriji, naslednja na Češkem v začetku julija, obe štejeta za evropski pokal. Avgusta sledi tradicionalni spust Downhill Sor'ca, ki šteje za slovenski pokal. Sredi septembra bo spet tekma za evropski pokal v Leogangu v Avstriji in nato še zaključek slovenskega pokala v Mariboru, 23. do 25. 9. 2016. To pomeni tudi zaključek sezone.

Prepričana sem, da bomo o tebi še brali, Rudi. Srečno in hvala za pogovor.

Dragi bralci, da boste z vsem na tekočem, kliknite na <https://www.kd-rajd.si/>

POLETNA

NAGRADNA KRIŽANKA

križanko sestavlja J. Z.	premor, pavza	mesto na Portugalskem	smučarska skakalica (Klinec)	siromak, ubožec	deček s čudežno svetilko	naš najboljši smučarski skakalec	južno ameriška stepa	kraljevič iz ind. epa Mahabharat	Ivan Kejžar	kemijski element (Zn)	žensko ime		
spevo-igra						avtomobil, oznaka Poljske		mesto na azurni obali, konec šah. igre	28				
podjetje v železnih						arabski zgodovinar	24					afriška država	izobrazba
slovenska reka				21		jezero na Filipinih			moško ime		30		
Ivan Tavčar			predbožič. čas			hloď za na žago			srbeče kožno vnetje	25			
egipčan, bog sonca	31					muslim. moško ime	2		Anže Kopitar			južno am. kukavica	
						estonski estrad. pevec			sl. pesnik (Mart)			portugal. otočje	
glavno mesto Norveške		redko ime za vrh						reka na Poljskem				Ivana Kobilica	
		prvot. prab. Nove Zelan.						mesto v Španiji				sorta krompirja	
zidna obloga iz malte						telovadno orodje			največja celina				
kubanski ples		3				Eva v Fanciji			spodnja okončina		1		9
						železov oksid			okrasna cvetlica				
živalska maščoba						kemični element	12		grška črka			nagrobni napis	ocet
						cirilica črka			ugasi vulkan				
oranje						zgod. kraj v BiH	8		brusni papir		13		23
						kamnita gmota			st. diaton. lestvice				
podstreš. sobica		reka v sel. dolini				kontakt, stik			nevestino premoženje	18		priprava za tehtanje	3,14
								otroško vozilo					
žareč delec snovi						grški filozof						Ivan Sivec	
						italijan, kamion						hram, tempelj	
toplice v Belgiji						etui			pristan. v Italiji				8. črka abecede in 5. samoglasnik
						oseba iz biblije			natrij				
hokeju podobna igra		11				eksploz. telo	7		čolni jarem			mesto na Nizozemskem	
						materija snov							
grški poveljnik pred Trojo						ind. virt. Shankar	15					sojin sir	5
						vrsta metulja						vrsta špor. sani	
naprava za drob. zmija v mlinu													
družabna igra s kartami						cestno vozilo	19						
muza ljub. pesništva												jezero na Finskem	pramen svetlobe
gora v Julijah	17												
						telovad. orodje za preskok			reka v Bosni	27		hrvaški otok	22
									osebni zaimsek			mesto na Nizozem.	
himalaj. koza									zg. del stopala	6			
oranžada						pravoslav. sveta podoba	29						
									st. agronom Vinko				
									Janež Eržen				
ozka steza						naselite v savinji, dolini	26			16		švedsko smučar. središče	4
drevo tropske Afrike		10				nadav, naplačilo			ameriško moško ime			čar, lepota	

Nagrade za poletno križanko:

1. nagrada: nahrbtnik
2. nagrada: športna torba
3. nagrada: pohodne palice
4. nagrada: brisača

Kuponček s pravilno rešenim geslom pošljite ali oddajte do 2.9.2016 v kadrovski oddelk (Janja Kozjek). Izžrebani nagradenci (-ke) bodo o nagradi pisno obveščeni do 12. 9. 2016, imena nagradencev pa bodo objavljena tudi v naslednjem glasilu Mozaika.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Ime in priimek

Naslov

DOMEL

Trajnostne inovativne rešitve

Domel je vodilno globalno razvojno in proizvodno podjetje elektronsko komutiranih in univerzalnih motorjev. Naše izdelke najdete v premium segmentu gospodinjskih aparatov, v avtomobilskih in ostalih komercialnih in industrijskih aplikacijah.

Glavne prednosti naših proizvodov so: visok izkoristek, nizek hrup in zanesljivost.

Proizvodi so rezultat našega lastnega razvoja in tehnologije.